№ 150 Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem פרייז 20 גראשען Lodzer Tageblat

לאָדזער טאָגעבלאַט

צוואַנציגסטער יאָהרגאַנג. | 30 czerwca 1927 r. | דאָנערשטאָג, ל׳ סיון תרפ״ז | רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: פּיעטריקאָווער 16. טעלעפאָן: פון רעדאַקציע 57, פון אַדמיניסטראַציע 47

ענטדעקט א פערצווייגטע שפּיאָנאזש-ארגאניזאציע.

שרעקליכער הוראגאן איז מזרח-גאליציע.

ענטדעקט א פערצווייגטע שפּיאָנאזש-ארגאניזאציע.

בורגאשטש, 29 יוני (טעלעפאָנישׁ) די פּאָליציי האט געטרעפט אַ נוט־פערצווייגטע שפּיאָנאזש־ארגאניזאציע וואס האט געהאט זיץ־אָרט אין בורגאשטש. דער פירער פון דער ארגאניזאציע אַלאַר האט געוואוינט בײַ זיך אין אַרשטורען אויף אַ פּלאַץ פון דער מיליטער־קאַנצעלאַריע אין פּוילען, ווו ער האט זיך געוואלט אַריבערשטעלן די גרענץ. צוזאַמען מיט אויף אַ פּלאַץ פאַרזאַמען, דרוקשען אין נאָך אַ פּלאַץ פאַרזאַמען, דרוקשען אין אויקראַיִנע. די פּרטים פון דער אויס־פאַרשאַנג ווערען געהאַלטן בסוד.

הוראגאן אין מזרח-גאליציען.

לעמבערג, 29 יוני (טעלעפאָנישׁ) אין דער געגנד פון זאַלושטשיק איז געווען אַ שטאַרק הוראגאן. אַמאָלט דערלאַנג זענען אַ צאָהל הויזן אין דער שטאָט לעמבערג. אַלע דערלאַנג זענען אַבגעוושט געווען פון דער ערד. איבער 300 פּויער־הויזן זענען פאַרוואוסטשט.

באַראַקען פאַר עקסמיסירטע יודישע פאַמיליעס.

וואַרשא, 29 יוני (טעלעפאָנישׁ) דער וואַרשאַווער מאַגיסטראַט האט אַנגעזאָגט אַבצומאַכען אַ לטובת דעם רעגאַנס־פּאַלאַץ אַ פאַרמיגע באַראַקע אויף דער פאַרשטאָט בראַנאַ און אויך אַ ספּעציעלע פּלאַץ, אויף וועלכן דער רעגאַנס־פּאַלאַץ וועט אַלזאָ אויפגעבויט ווערען אַ באַראַקע וועט אַבגעמאַכט ווערען אַ מיזעגער אַלאַמוס.

קאָמוניסטישע דעמאָנסטראַציע אין חיפה.

חיפה, 29. יוני (טעלעגר. דורך יט״א) דאָ איז פאָרגעקומען אַ קאָמוניסטישע דעמאָנסטראַציע. עס זענען געהאַלטן געוואָרען יודישע און אַראַבישע רעדנער, אין וועלכע עס איז זעהר שאַרף אָנגעגריפן געוואָרען די ענגלישע רעגירונג.

פּאָליציי האָט צוטריבען די דעמאָנסטראַנטן. 30 מאַן זענען אַרעסטירט געוואָרען.

געשלעג צווישען שטרייקענדע און שטרייק-ברעכער אין „נור״.

ירושלים, 29. יוני (טעלעגר. דורך יט״א) אין דער שוועבעלעך־פאַבריק „נור״, נעבען ערגא, אין וועלכער עס פיהרט זיך שוין צייט איינינע חדשים אַ שטרייק, איז געכטען געקומען צו אַ קאַמף צווישען די שטרייקענדע מיט אַראַבישע שטרייק־ברעכער.

פּאָליציי האָט אינגעהאַלטן און בעשיצט די שטרייק ברעכער. דערביי האָט זיך די פּאָליציי בעניצט מיט גומענע שטעקענס. 22 פון פון שטרייקענדע אַרבייטער זענען אַרעסטירט געוואָרען.

ערשטער טאָג פון קאָאָפּעראַטיווען-צוזאַמענפאָהר אין וואַרשא.

וואַרשא, 26 יוני (טעלעפאָנישׁ פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) הייַנט האָט זיך דאָ געגעבען די קאָאָפּעראַטיוו פון קאָאָפּעראַטיוו פאַרבאַנדן. צו דער קאָנפערענץ זענען געקומען בײַ 500 דעלעגאַטן פון 250 שטעט און שטעטלעך און פּוילען. עס זענען אויך אַנוועזנד געווען פיל גאַסט פון פאַרשיידענע גענעראַלע אָנטסטימאַציעס און רעגיערונגס־פאַרשטעהער, צווישען אַנדערע פון דער וואַרשאַווער יידישער קהלה און אַ פאַרשטעהער פון מיניסטעריום פאַר האַנדעל און אינדוסטריע. די לאַנדפאַרענין און געשלעגט געוואָרען דורך ד״ר קלאַטשקע. עס זענען פאַרגעלעזענע געוואָרען פיל בעגרוסונגען און טעלעגראַמען פון אַנדערע לענדער, דערונטער פון אויגוסטאָוער, דערגאַ־פּוילען, שר און שרעסטיוש. נעוואָרען מאַכענט, ווען ער האט זיך געזאָלט אַריבערשטעלן די גרענץ. צוזאַמען מיט אַנדערע זענען אַרעסטירט געוואָרען נאָך אַ פּאָליציי פּראָקוראָר, דרייטשען און איקראַיִנער. די פּרטים פון דער אויס־פאַרשאַנג ווערען געהאַלטן בסוד.

צום 8. ציוניסט. לאַנדס-צוזאַמענפאָר איז פּוילען.

געווערלט 32 פון „עת לבנות״, 20 פון „על המשמר״ און 5 רעוויזיאָניסטען.

וואַרשא, (טעלעפאָנישׁ) די בעוואוסט, זענען וועגן אַ מערענקומען אין גאַנצן לאַנד וועהלען צום 8. ציוניסטישען לאַנד־צוזאַמענפאָר. אין די וועהלען האָבען געהאַט דאָס רעכט אַנטייל צונעמען 172 אַגודות אומעטום אין די פּרעקוקען פון די וועהלער געווען אַ גרויסע. דערווייל זענען פערהאַן רעזולטאַטען פון 27 שטעט, אין וועלכע עס זענען בעוועהלט געוואָרען 60 דעלעגאַטען פון וועלכע 32 געהערען צו עת לבנות, 20 צו המשמר, 5 רעוויזיאָניסטען, 1 ירדנית און 2 וועט גע־הערען דערווייל נישט צו צו קיין שום פון די אויבענדערמאַנטע פּראָקציעס.

ד״ר זלמן ביכאָווסקי קאַנדידאַט אויף וויצע-שטאַדט-פּרעזידענט.

וואַרשא, 29 יוני (טעלעפאָנישׁ) האָט שייך אַ הרישען פאַרזיכערט אַלס וויצע־שטאָט־פּרעזידענט, האַלט מען אין געוויסע קרייזען, אַז אויף עס זאָל דער־צו קומען, אַז דער אונצוגער פאַרגי־דאַט אויפ׳ן דאַזיגען פּאָסטען דער לאַוי־ניק פון אַלטען מאַגוכראַט, בעקאַנטער יידישער עסקן ד״ר זלמן בוכאָווסקי, וועלכער האָט געהערט צו די מיטלטיג־סטע מיטאַרבייטער פון פאַריגען מאַגי־סטראַט און האָט בעקומען די אַנבי־הגג פון שטאַפּישען כשרהדווטס־אַמט אין וואַרשע.

היינט ווערט אין וואַרשא אויסגעוועלט אַ שטאָט-פּרעזידענט.

„מאַפּס״ וועט נישט אָנטייל נעהמען אין די וואַהלען.

וואַרשא, 29 יוני (טעלעפאָנישׁ) הייַנט, דאָנערשטאָג, פירט פאַר אַ זו־צוגג פון שטאָט־ראַט, אויף וועלכער מען וועט וועהלען אַ שטאָט־פּרעזידענט, 3 וויצע־פּרעזידענטען און 12 לאַוונוקעס. צו קיין פּרעזידענטענטאַג צווישען די פּר־פּורונגען וועגען די קאַנדידאַטען אויף אַ פּרעזידענט אין וויצע־פּרעזידענטען און נושם געקומען.

די לאַגע אין אַלגעמיין, אין אַפילו אויף אַ פּרעזידענטענטאַג צווישען די לונגען פּר־פּורונגען וועט אַלס פּרעזידענט גע־וועהלט ווערען פּראָפ. מיקאַלאָווסקי (פון דער סאַנאַציע־ נרופּאַ) און די פּפ״ס וועלען בעזעצען 2 אַמטען פון וויצע־פּרע־זידענטען. אויף דעם, אַז דער דיכטער וויצע־פּרעזידענט אַזאַ זאָן אַ יוד און דאַלט זיך נישטאָ וועט אַז האַלטן, וועל די פּפ״ס האָבען מורא דערויף מסכים צו זיין, פרי נושם „אויפצורעגען די אויגען״ די שרעקעס.

די יודען וועלען אַלזאָ האָבען מער 2 לאַוונוקעס (סך. קערנער און אַזשע. וועסכלאַט). די אַרעקעס 5 לאַוונוקעס, די פּפ״ס 3 און די סאַנאַציע־נרופּאַ — 2 לאַוונוקעס.

וואַרשא, 29 יוני (טעלעפאָנישׁ) אויף אַ בעראַטונג פון אַ אַנדערער פון 4 נרופּעס און קלאַב פון די „מאַפּס״־ראַט־מעגער און וואַרשאַווער שטאָט־ראַט אין אַ פּערטאַלט געוואָרען די שטעלונג פון „מאַפּס״ צו דער הייַנטיגער זיצונג פון שטאָט־ראַט.

עס זענען געווען פערשיידענע פאַר־שלאָגען. דער לאַרעקאָרסטישער פון זון אַלע אין געווען דער פאַרשלאָג פון ראַטמאַן אַרון. וויל־שטיינסקי, צו אויס־כען וועט דעם פאַסטען פון אַ פּרעזי־דענט און צוויי־פּרעזידענטען גוט אויפגעלאָזען פאַר׳ן „מאַפּס״, זאָל דער „מאַפּס״ בײַ 555 נישט נעמען קיין אַנ־מול און די וועהלען פון אַ שטאָט־פּרע־זידענט, וויצע־פּרעזידענטען און לאַוו־נוקעס, אין זאָל אויפגעלאָזען די נאַנגע שטאָטישע ווערשאַפט און די דער פון די פּפ״ס, „סאַנאַציע־נרופּאַ״ און יודען דער פאַרשלאָג־נעטער האָט אַנגענומען, אַז די אויצטיגע מעהרהייט און שטאָט־ראַט וועט פריהער אַדער שפּעטער מו־זען פלאַצען. די יודען קאָנען נישט צו־זאַמען אַרבייטען מיט די פּפ״ס, ווייל די לעצטע וועלען דוקא די יודען, וואָס בולע־דען דעם אינדיסקרעטיעלען און סחרישען עלעמענט, פאַרוואַרפען מיט אַזעלכע גרויסע שמוצערי, אַז די יודען וועלען זיין נאָהער נעצוואונגען אָפּצוטרעטען זיך פון פּפ״ס.

קיין שאַרנלטיגער פעשלאָס אין נישט אָנגענומען שווערען.

נאָך לאַנגע און שווערע ליידען איז געשטאָרבען אין עלטער פון 86 יאָהר אונזער טייערע מוטער, שוויגער־מוטער, גרויס־מוטער, אור־גרויסמוטער און מאַנטע

נ״ע
רחל אשת ר׳ אבינדור ז״ל גראַסמאַן

די לוי׳ קומט פאַר הייַנט דאָנערשטאָג, דעם 30. יוני 1927 1 אַ זייגער נאָכמ. פון ערויער־חויז סטאַדאַלנאַ 4, וועגען וועס עס טיילען מיט די אין טיפען ערויער

פערבליבענע פאַמיליע.

פאַרוואָס איז אָפּגעשטעלט געוואָרען די אַרבייט בײַם דאָ׳ מען־מאַגאַזין־סאַך איז איצטיגען שווערען מאָמענט?

קאָמוניקאַט פון דאַמען־מאַגאַזין־סאַך.

דעם 16־טען מערץ ד. י. איז געשלאָסען געוואָרען אַ׳אַמאַך צווישען דע־מען־מאַגאַזין־שנײַדער־פעראַיין און דעם קאָנפעקציאָנערן־פערבאַנד, וואָס האָט צווישען אַנדערן געלויטעט: 25 פּראָצ. הוספה, מעגשליכע בעהאַנדלונג אין בעצוג צום אַפּרעכענען און מעגליכע בעהאַנדלונג לגבי די לעבעדיגע בעל־מלאכות.

ווי אַזוי האָט דער דאָזיגער אַמאַך אויסגעזען אין דער ווירקליכקייט? בעלו־ווי די בעל־מלאכות זענען צוגעשטאַנען צו דער אַרבייט האָבען זיי זיך געפיהלט ביי־מער עגוישלעך. די בעהאַנדלונג איז געווען נישט גאָר אַ נישט מעגשליכע, גאָר פשוט אַ ברוישלעך, געוויסע מאַלען חזן מען האָט בעל־מלאכות געזידעלט מיט די שענדליכס־טע ווערטער און ס׳איז אַפילו געקומען ביז צו געשלעגען און דאָס איז געשעהן ווייל די בעל־מלאכות האָבען געהאַט די „הצוה״ צו מדערן אַ פּאָר גילדען אויף זייערע גויטיגסטע געברויכן, מיט רעכנונגען האָט מען געשלעגט חדשים לאַנג און דאַן ערשט געגעבען אונטערהערשע לאַנג־טערמיניגע וועקסלען און צום סוף איז שוין דאָס מעסעל גאָר איבערפולע געוואָרען. נישט געקוקט, האָט מען מערץ אָן איז דער יקרות גענוג געשטיגען האָבען זיך אונזערע מאַגאַזינער׳ס דערלויבט צו וועלען רייסען דעם פּרוט.

בכלל האָט אונזער פעראַיין אייגענזעהן דאָס די מאַגזינער׳ס פערמעסען זיך אויפצושטעלען אונזערע פיטגלידער ביז בעטעל־ברויט. בעלד נאָך פסח האָט מען אָנגעהויבען אַרויסגעבען וויגטער־אַרבייט מיט דער שפּעקולאַטיווער אויסרעכנונג צו ציבערקען די געסטע פאַר האָבען פונ׳ם גאַנצען יאָהר אַרבייט אין אונזער פאַך. צוליב די אַלע טעמים זענען מיר געצוואונגען געהען אָפּצושטעלען די אַרבייט.

מיט אַכטונג:

פאַך־קאָמיסיע פון דאַמען־מאַגאַזין־פּעהציע.

מזל טוב!
צום געבורט פון זייער טאָכטער
ווינג איך אַ גרינגע ערצעהונג
דעם ה׳ נאַטאַן און פרוי
רעגינאַ ראָזענצוויג
קאַראָל ראָטענשטיין.

Dr. med. Braun
מעדיצינישע־אַרצט פאַר הויט־און וועגעריש קראַנקהייטען
און מעגער שוואַכקייט.
בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ־ליכט (האַר־אויסטאַל)
23 פּאַלודניאָווא 23
טעל. 26-40
נעהמען אָן פון 9—11 און פון 5—8 ד.הויפּנ

ס׳איז שוין ערשינען
„דער יתום״ № 8
צייטשריפט געווידמעט די ענינים פון יתומים־פערזאָרגונג, קינדער־ערציהונג און פרויען־שוץ.
מיט אַ זעהר ריכטיגן, אילוסטרירטען אינהאַלט.
צו בעקומען אין אַדמיניסטראַציע: לאָדזי, שיפּנ־קיעוויטש־גאַס 3/5 פון 10—2 מאָרגן. און 4—8 נ.

Dr. Z. Rakowski
מעדיצינישע פאַר אויערען, נאָז, האַלז און לונגען־קראַנקהייטען
9 קאָנסטאַנטינאָווסקאַ 9 טעלעפ. 27-81
מעדיצינישע קורס פאַר שטאָמלער.
שפּרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7.
נעהמען אויך אָן אין לעטשניצע זגערושער 17 פון 10 ביז 11 און פון 2 ביז 3 נאָכמ. 2016

Dr. med. P. LANGBARD
Zawadzka 16, Telef. 6-30
צוריקגעקעהרט
מעדיצינישע־אַרצט פאַר הויט און וועגעריש־קראַנקהייטען,
נעמט אָן פון 8 ביז 1 און פון 5 ביז 8. 2680

Dr. med. Feldman
פרויען־אַרצט און אַכושער
נעמט אָן פון 6½—3½
Cegielniana 46, tel. 32-88.

Dr. med, H. Lubicz
צענעלניאַנאַ 43, — טעל. 41-32
אין צוריקגעקעהרט.
מעדיצינישע פאַר הויט, מעגערישע און מענער־שוואַכקייט, קראַנקהייטען. בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ־לאַמפּען (האַר־אויסטאַל).
נעמט אָן פון 8—10 און פון 5 — 8 אָוונד.

קויפט די הייַנטיגע אַבציייכנונג נאָכט־פּאַנאַטאָוויע

נייע עקזעקוציעס אין סאוויעט-רוסלאנד.

רעזולטאט פון די שטאט-ראט-וואהלען אויף דער פראווינץ.

נייע עקזעקוציעס אין סאוו.-רוסלאנד.

חיסן, 29 יוני (ספעציעל) „נאסע אויסגאבע" מעלדט מיט פון אלסינגפורס, אז לויט די ידיעות, האט זענען אנגעקומען פון מאסקווא, זענען דארט דערשאסען געווארען אחן אויסערשוגג 27 מעריזן פאר קאנטר-רעוואלוציאנערע פרעפאגאנדע. אין קרענשטאט האט מען געשאסען 9 אפיצירען, וועלכע זענען בעשולדיגט געווארען אין שפיאנאזש. אויך אין מסקאו האט מען געשאסען 17 מויערים, וועלכע האבען זיך זעט 1926 געפינען אין טורמע.

דער העכסטער טריבונאל האט פרויסגעגעבען א טויט-אורטייל אויף דעם פעל. קאוניק בוטארין, וועלכער איז אנגעגאנגען אלס פערטרעטער פון גרוס-פירשע ניקאלאי ניקאלאיעוויטש.

די שטאט-ראט-וואהלען אויף דער פראווינץ.

גריצע, (ספעציעל צום „ל. ע.") אין די וואהלען צום שטאט-ראט האבען רא אנטיילגענומען 95 פרעץ. פון אלע וואהל-בערעכטיגטע, ליסטעס זענען ארויסגעשטעלט געווארען 10, דערונטער 7 יודישע און 3 קריסטליכע. דורכגעגאנגען זענען די ליסטען: נומער 1 (ליינקע האנדווערקער) — 1 מאנדאט, ליסטע נומער 2 (פ.פ.ס.) — 3 מאנדאטען, ליסטע נומער 3 (האנדווערקער און „התאחדות") — 2 מאנדאטען, ליסטע נומער 4 (פילסודצקיסטען) — 2 מאנדאטען, ליסטע נומער 5 (אונפארטייאישע יודען) 1 מאנדאט, ליסטע נומער 6 (יודישער סוחרים-פעראיין) — 2 מאנדאטען, ליסטע נומער 7 (פעראייניגטע ענדעקעס) — 7 מאנדאטען, ליסטע נומער 8 (רעכטע „פועלי ציון", „בונד", לינקע צרייטער און אונפארטייאישע) — 5 מאנדאטען און ליסטע נומער 11 (פעראייניגטע רעליגיעזע יודען) — 1 מאנדאט.

די „אגורה", צוליב וועלכער עס איז צוגעלאזען געווארען דער פעראייניגטער יודישער בלאק, (וועל זי איז נישט בעשטאנען אויף 2 מאנדאטען, נאר געוואלט 4) — האט בײַ די וואהלען קיין אייגן מאנדאט נישט בעקומען.

ריפין, (פפ. צום „ל. ע.") פילסודצקיסטען — 6 מאנדאטען, ענדעקעס — 6 מאנדאטען, יודישער בלאק — 9 מאנדאטען, ראדיקאלע יודישע ליסטע — 1 מאנדאט, „בונד" — 1 מאנדאט, עוואנגעליקער — 1 מאנדאט. אויף דער נע'פסל'טער קאמוניסטישער ליסטע זענען אפגעגעבען געווארען 525 שטימען.

ווינדאוו, (פפ. צום „ל. ע.") דער יודישער בלאק — 6 מאנדאטען, בונד — 2 מאנדאטען, פ.פ.ס. — 3 מאנדאטען, לינקע פ.פ.ס. — 3 מאנדאטען, ענדעקעס — 6 מאנדאטען, פיאסט — 2 מאנדאטען.

ליובאוויטשער רבי בעפרייט פון תפיסה.

רונא, 29 יוני (יט"א) פון לאנדאן: אין מען מודיע, אז דער ליובאוויטשער רבי שניאורזאהן, וועלכער איז, ווי באוואוסט ארעסטירט געווארען דורך דער סאוויעטישער רעגירונג פאר זאמלען דער ישיבות, אין הענט ארויס-געלאזט געווארען אויף דער פרייט. ער געפינט זיך אבער נאך אנטיר דער אויפזיכט פון ג. פ. א.

ארעסטירט לאדזער שווינדלער איז קאטאוויץ.

קאטאוויץ, (פפ.) דא איז ארעסטירט געווארען א לאדזער שאנטאזשיסט א געוויסער מיכא האט האט ארגאניזירט א גאנצע באנדע שווינדלער, וועלכע האבען מיט דער חילף פון געפעלשטע בעשטעלונגען פון מערשידענע פירמעס אויסגעגעבן בעדרייגענדע שראנספארטען שחורות.

סארוואס זענען גע'פסל'ט געווארען די ראדאמער רבנים-וואהלען.

וואַרשא, 29 יוני (טעלעפאנוש) אין צוזאמענהאנג מיט'ן פסל'ן די ראדאמער רבנים - וואהלען, דערווייסט זיך אנדער פארשכפאנדעשס, אז קעסטבערג האט בעוויזט די רעדאקציעס פון די פוילישע בלעטער אין אנטערגעגעבען, אז דער נגיד לען נעלד פאר די נשחיטע ישיבות, און הענט ארויס-געלאזט כשוארען אויף דער פרייט. ער געפינט זיך אבער נאך אנטיר אויפזיכט פון ג. פ. א.

ארעסטירט לאדזער שווינדלער איז קאטאוויץ.

קאטאוויץ, (פפ.) דא איז ארעסטירט געווארען א לאדזער שאנטאזשיסט א געוויסער מיכא האט האט ארגאניזירט א גאנצע באנדע שווינדלער, וועלכע האבען מיט דער חילף פון געפעלשטע בעשטעלונגען פון מערשידענע פירמעס אויסגעגעבן בעדרייגענדע שראנספארטען שחורות.

סארוואס זענען גע'פסל'ט געווארען די ראדאמער רבנים-וואהלען.

וואַרשא, 29 יוני (טעלעפאנוש) אין צוזאמענהאנג מיט'ן פסל'ן די ראדאמער רבנים - וואהלען, דערווייסט זיך אנדער פארשכפאנדעשס, אז קעסטבערג האט בעוויזט די רעדאקציעס פון די פוילישע בלעטער אין אנטערגעגעבען, אז דער גנ-

דאדע אין איטאליע.

פאַרז, 29 יוני (אַ(מע) פון מיי-לאנד מעלדט מען מיט, אז לעאו דאדע האט געוואלט קומען אין דער געזעלשאפט פון ציוויל מאנספערשליגען אין אין פרי אין דעם אימאליענישען קראצעץ-ארט — סעלדא-מאגיערא. דאדע זאל האבען בעקומען קיין אמאליען דרלין ים. דו האוינע ידיעה אין אבער נאך בין איצט נישט בעשטעטיגט.

ארעסטירט דעם הויפט-רעדאקטאר פון „אקסיאן פראנסע".

פאַרז, 29 יוני (פאט) הייגט מע-מאנ-צייט אין ארעסטירט געווארען דער הויפט-רעדאקטאר פון „אקסיאן פראנ-סע", מאריס פריא.

רוסישע עמיגראנטען ווערען ארויסגעשיקט פון עסטלאנד.

מאַלין, 29 יוגי ((אמע) עס אין דא אויף אנ'אינלענאלען אופן ארויסגעשיקט געווארען א פעראראר-נגנ פון אויסערן - מינגוסטעריום וועגען ארויסשיקען פון לאנד דרי רוסישע עמיגראנטען, געווען הויכע צארישע אפיצירען, וועלכע האבען בעהאלטען אויף אנ'אינלענאלען אופן ארויסגעשיקט אין אנדערע אירופע די עסטלענדישע גרענץ.

טראגישער אומגליקס-פאל מיט א טראמוואי.

(§) געלמען אין אויף גארמאוויטשא נאס געשען א נטער אומגלוקס-פאל מיט א טראמוואי. פון דער פעטריקאווער נאס אין געפאהרען דער טראמוואי-בע-אמטער פראנטשישעק וואישיזוך, וועל-לער אין געשטאנען אויף דעם פעראן פון לעצטען וואגאן. פליוצלינג האט זיך פערלירען דאס גלעטשווינט און אין ארויסגעפאלען אויפ'ן בריק. דער אמט-גלוקלעכער אין אין א האפנונגסלאזע צושטאנד אבגעפיהרט געווארען.

פון ספארט-לעבען.

די נעכטיגע פוסבאל-מעטשען פאר דער מיי סטער-שאפט פון דער פוילישער עסטרא-ליגע.

„ל. ק. ס." — „טשארני" (לעמבערג) 2:2 (2:1)

נעכטען א זייגער 5.30 נאכ. האט דער געוועזענער מעהרמאליגער פיסבאל-מייסטער „ל.ק.ס." געשפילט א מעטש פאר דער מייסטערשאפט פון דער עק-טרא ליגע מיט דער לעמבערגער שטאר-קער מאנשאפט „טשארני" אויף דעם ל.ק.ס.-פלאץ.

די מאנשאפטען זענען געווען אין פאלגענדען צוזאמענשטעל:

„ל.ק.ס.": מילא, ציל, גאלעצקי, גאסלאווסקי, טשמיעלא, יאנטשיק, דור-קא, סאוויאק, מיללער, פעיא און שלעדז.

„טשארני": דראפפאלא, בודלינסקי, קפיטשינסקי, ווישקאווסקי, קאנאפאטעק, דאמנראקסקי, קלאאוס, כמיעלאווסקי, מאיכרשיק, סאוקא און דאביטשעק.

ביידע מאנשאפטען טרעטען אויף מיט 3 רעזערוו-שפילער, דאך געהערט דאס שפיל צו די זעהר אינטערעסאנטע, וועל-כע לעצטען וואכען. פליוצלינג האט זיך פערלירען דאס גלעטשווינט און אין ארויסגעפאלען אויפ'ן בריק. דער אמט-גלוקלעכער אין אין א האפנונגסלאזע צושטאנד אבגעפיהרט געווארען.

פון ספארט-לעבען.

די נעכטיגע פוסבאל-מעטשען פאר דער מיי סטער-שאפט פון דער פוילישער עסטרא-ליגע.

„ל. ק. ס." — „טשארני" (לעמבערג) 2:2 (2:1)

נעכטען א זייגער 5.30 נאכ. האט דער געוועזענער מעהרמאליגער פיסבאל-מייסטער „ל.ק.ס." געשפילט א מעטש פאר דער מייסטערשאפט פון דער עק-טרא ליגע מיט דער לעמבערגער שטאר-קער מאנשאפט „טשארני" אויף דעם ל.ק.ס.-פלאץ.

די מאנשאפטען זענען געווען אין פאלגענדען צוזאמענשטעל:

„ל.ק.ס.": מילא, ציל, גאלעצקי, גאסלאווסקי, טשמיעלא, יאנטשיק, דור-קא, סאוויאק, מיללער, פעיא און שלעדז.

„טשארני": דראפפאלא, בודלינסקי, קפיטשינסקי, ווישקאווסקי, קאנאפאטעק, דאמנראקסקי, קלאאוס, כמיעלאווסקי, מאיכרשיק, סאוקא און דאביטשעק.

ביידע מאנשאפטען טרעטען אויף מיט 3 רעזערוו-שפילער, דאך געהערט דאס שפיל צו די זעהר אינטערעסאנטע, וועל-כע לעצטען וואכען. פליוצלינג האט זיך פערלירען דאס גלעטשווינט און אין ארויסגעפאלען אויפ'ן בריק. דער אמט-גלוקלעכער אין אין א האפנונגסלאזע צושטאנד אבגעפיהרט געווארען.

וואַרשא (טעלעפאניש).

„טוריסטען" — „וואַרשאַוויאַנקאַ" 1:2 (0:1)

לעמבערג, (טעלעפאניש)

„חשמונאי" — „יומרושענסא" (קראקא) 1:2

„ארקאַז" — „ראַפיד" 1:1

„ל.ק.ס." III — „הכח" II 1:1 (1:0)

„הכח" (קאטאוויץ) „סאקאל" (וויזרא) 0:8 (0:1)

זאל פילהארמאניע

גארושאווישע 20.

ווייטערדיגע גאסטראלען פון די ליבליינגס-געסט אויס אמעריקא

אנא און היימי יאקובאוויטש

פרעמיערע!!! לאכען! זינגען! טאנצען! פרעמיערע!!!

שבת, דעם 2-טן, זונטאג, דעם 3-טן יולי 9 אוהר צום ערשטען מאל אין לאדז די שענסטע פיעסע פון דעם מעסטען יור. שרייבט לינען קאבארין

מינקע די דינסט מויד

אין 4 אקטען מיט גזונג און טענץ. רעזשיסירט דורך היימי יאקובאוויטש.

די קונסט-ראל מינקע די דינסט-מויד פיהרט אויס די בעליבטע קינסטלערין אנא יאקובאוויטש. ד"ר ריזין—היימי יאקובאוויטש.

שבת, 8.30 נאכמיטאג צו בילינע פרייזען פון 80 גר. ביז 2,50

אויפ'ן פערלאנג אין 4 אקטען מיט גע-זאנג פון מיליקום— **די גרינע כלה** זינגע פון מיגאל.

הויפט ראלן: גאלדעלא—א. יאקובאוויטש, זעליג—ר. יאקובאוויטש.

מיט'ן אנטייל פון גוט-בעקאנטען פערסאנאל: פרויען: בעזמאן, מאכארעווסקא, פעדערמאן. מענער: אריעל, אייזענבערג, גאלבירטקי, האמבורגער, מאכארעווסקי, גיטהויז, פאלאנסקי. — בילעטן צו בעקומען אין קאסע פון פילהארמאניע. ווישעפוס-מיהרליך בעזומען. מעכ. לייטער: משכאראוויטש. פופלאריען: נתהויז, אייזענבערג.

אנאנס: אין פערבערייטונג פאלגענדע שלאגערס: מאלי—דאלי, די פוילישע חתונה, פאלעסטינא ליבע, מאשמע ווערט א כלה.

מארגן, פרייטאג

אין

„לאדזער טאגעבלאט"

צאלרייך און פערשידענארטיג לעזע-מאטעריאל: ארטיקלען, מעליעטאנען אין ערצעהלונגען פון די בעסטע יו-דישע שרייבער, חי אויך הומאר און סטיריע פון דער וועך.—דער נומער האט

12 זייטען

אין לייענט זיך מיט גרויס אינטע-רעס אין פיל פערגעניגען פון אנהויב ביז סוף.

קויפט אויך נישט פערפעהלען צו קויפען דעם מרגשע - נומער פון „לאדזער טאגעבלאט".

קייגער אויך נישט פערפעהלען אויס-צוגעבען הייגט זינגע אנגעסען אר'ן דאזיגען נומער, וועל הערט געלעזענע אין אלע קרייזען און שיכטען פון יודישען לאדז.

קאנפערענץ פון העב-רעאישע גימנאזיעס.

וואַרשא, 29 יוני (טעלעפאניש פון אונזער קאָרעספאנדענט) געלעזען אין פארגעקומען א קאנפערענץ פון פאר-שטעהער פון ד. העברעאישע גימנאזיעס אין פוילען. עס זענען בעזעהרעלט גע-וואָרען בעדרייגענדע פרעגען און וועגען אויספולען מלוכה-רעכט פאר די גימ-נאזיעס. עס אין בעשלאסען געווארען אינטערעסירען געמען א פאנפערענץ בעם בוי דונגס-מינגוסטעריום.

מאנפ

מאנפ

12 זייטען

אין לייענט זיך מיט גרויס אינטע-רעס אין פיל פערגעניגען פון אנהויב ביז סוף.

קויפט אויך נישט פערפעהלען צו קויפען דעם מרגשע - נומער פון „לאדזער טאגעבלאט".

קייגער אויך נישט פערפעהלען אויס-צוגעבען הייגט זינגע אנגעסען אר'ן דאזיגען נומער, וועל הערט געלעזענע אין אלע קרייזען און שיכטען פון יודישען לאדז.

געדענק

פון די היינטיגע אבצייכנונג.

אויספלוג פון די תלמידים פון רב'ס תלמוד תורה.

(ג) 200 קינדער פון רב'ס תלמוד-תורה האבען צוזאמען מיט'ן לעהרער-פערסאנאל און עטליכע פערוואלטונגס-מישגלידער מיט פרעזעס יחיאל יצחק בערמאן בראש געמאכט אנ'אויספלוג אין פארק „יוליאנאוו". די לייטונג פון דער ת"ת האט אויסגע'פוע'ל בײַ דער שראם-הייז-דירעקציע א הנחה פון 5 גרשען פאר א טראמוואי-בילעט פון א קינדער אין 20 גרשען א בילעט אין פארק ארטען.

אין „יוליאנאוו" האבען די ת"ת-קינ-דערלעך גוט פערבראכט אין גימנאסטישע איבונגען, שפילערייען און אין געזאנג פון יודישע, העברעאישע, רעליגיעזע, נאציאנאלע און פאלקס-לידער.

אלע לאדזער תלמוד-תורה'ס וועלטען געמעגט נאכטון דעם בישפיל פון רב'ס ת"ת.

קראנקען-קאסע טאר ניט לאזען אגרויסן טייל פון דער יודישער בעפעלקערונג אהן מעדיציניש הילף.

(:) ראטכאן האלענדערסקי האט אין נאמען פון דער „פועלי-ציון" פראקציע אין דאס פון דער קראנקען-קאסע צו-ווישיסט צו דער פעריאלטונג אפריף, אין וועלכען ער ווייזט אן אויף די שרעק-לוכע פאלגען פאר די יודישע מיטגלי-דער פון דער קראנקען-קאסע. וואס עס האט די פערארדנונג פון ארבייטס-מי-נסטער, אז פרויען פון די מיטגלידער פון דער קראנקען-קאסע, וואס האבען נישט קיין צווילע אקטען אזעלען נישט קענען נעמען פון דער חולה, וואס עס נעם די קראנקען-קאסע. אנ'ם פריף ווערט בעטאנט, אז בעת דער בעאמטער פון צווויל-שטאנד-אמט פאר דער קריסטלוכער בעפעלקערונג אין דער נלח אין ער ערלערנט צוזאמען מיט געבען דעם „שלוב" אויף די צווויל-אקטען. אין בײַ דער יודישער בעפעל-קערונג די לאגע א גאנץ אנדערע. דער צווויל-שטאנד-אמט אין אבגעמוטלט פון רעם רעליגיעזען פארשטענדעניש, וואס נוט חופה-וקידושין. הגם לויט'ן געזעץ אין דער רב טחויב נאכ'ן געבען חופה וקידושין, צוגעהן מיט'ן פארל און צו-ווייל-שטאנד אמט, פרי דארט צו ערלע-דיגען די צווילע אקטען, ווערט אבער דאס געזעץ נישט אבגעהיטן, ווייל עס אין פערבונדען מיט צופיל שווערע-קייטען. אזוי ארום האט זיך אין לאדז אנגעהויבען א גרויסע צאהל יודישע משפחות, וואס בעווינען נישט קיין חת-נה-אקטען אין מטילא האבען אויך זייער קיינדער נישט קיין געבורט-שטע-ריקעס. אויף דער אינטערעסירונג פון דער פועלי-ציון פראקציע בײַם צווויל-שטאנד אמט אין בײַ דער יודישער קהלה און פארשפראכען געווארען צו מאכען אל-ערלע פערלייטערונגען בײַם דורכפיה-רען פאר די דערמאנטע פערזאנען די אקטען חיות אבער ווי דאס אין פערבא-רען מיט פערשידענע שווערינקייטען, ווי קרענען מעדיצינישע אין א „ווינטשאנג", ראן א צוגענגש פון ראבינאט, א. א. אין חיות ווי אין לאדז געלעבען זיך בין 8000 יודישע משפחות, וואס האבען קיין אק-טען נישט אין דער צווויל-שטאנד אמט אין נישט ביכלות אופצ'ן יאהר צו ער-לערנען מעהר ווי 2000 אקטען, בעת ראטכ. האלענדערסקי: די פערוואלטונג צו פערלענגערן פאר די דערמאנטע משפחות דאס רעכט צו געבען פון דער קראנקען-קאסע אויף נאר א יאהר צייט, בעת וועלכער א בערייטערע צאהל וועט געלינגען זיך צו פערשע-לען אקטען.

ווי ס'אין צו האלען וועט די קראנ-קען-קאסע נעמען אין אלס די פרעגע אין נישט לאזען אהן יעדער מערי-צוגישער השגחה אזא גרויסען טייל פון דער הונער אריסער בעפעלקערונג.

געדער חסיד גט אפ זיין קראנק ווייב דורך א היתר פון מאה רבנים.

(§) א שווערע טראגעדיע האט זיך אבגעשפילט בײַם פאר-פאלק הערש אין מאלע שפורא אויף פאלדניאווא גאס. בערך מיט א יאהר צוריק האט די פרוי מפורא אנגעהויבען ארויסווייזען סימנים פון גייסטיגער קראנקהייט, צוליב וואס דער מאן אין שטארק בעאנרוהיגט גע-וואָרען. עס האבען נישט געהאלפען אלערלעי סגולות אין ער האט געמוזט ענדליך זי אבגעבען אין שפיטאל אין „קאצאנבסע". מיט צוויי חדשים צוריק אין זי אהיימגעקומען פון שפיטאל, אבער זעהר אפט פלעגט זי ווערען בעפע-מען הייסטערישע אנפאלען. אין שטוב פון ה' שפורא זענען פון דשמאלט פון פארגעקומען צוויי שטען מאן אין ווייב סלפ-לים, וועלכע האבען זיך נישט אין מאל אויסגעלאזט מיט קלעפ.

הערש שפורא האט ניט געקאנט פער-טראגען אזא „שלום בית", נאר אלע זיינע בעמיהונגען צו פערהיטען די פרי-כערושע אונסטיגקייטען פון זיין פרוי זיין געפלומען אהן פעולה. אויך פון קיין נט האט זי כושט געזאלט ווישען. ה' אבער זעהר אפט פלעגט זי ווערען בעקו-מען היסטערישע אנפאלען. אין שטוב פון ה' שפורא זענען פון דשמאלט פון פארגעקומען צוויי שטען מאן אין ווייב סלפ-לים, וועלכע האבען זיך נישט אין מאל אויסגעלאזט מיט קלעפ.

הערש שפורא האט ניט געקאנט פער-טראגען אזא „שלום בית", נאר אלע זיינע בעמיהונגען צו פערהיטען די פרי-כערושע אונסטיגקייטען פון זיין פרוי זיין געפלומען אהן פעולה. אויך פון קיין נט האט זי כושט געזאלט ווישען. ה' שפורא האט זיך דאן געשעגרעט צו א רנה רבנים אין האט בעקומען פון מאה רבנים אנט, פראגט דעם ווילען פון זיין ווייב. פארגעגן וואך איז ער אנגעקומען מיט'ן געדער רבי אפגעפאהרען קיין ארץ ישראל.

די אומגלוקלעכע פרוי אין אחיומע-פארען צו אנהרע אלטערן קיין זגרזיש. בעלד נאכדעם ווי שפורא אין אפגע-פאהרען קיין ארץ ישראל, אין אמוצער פון זיין משפחה געקומען אין דער וואוינונג אויף פאלדניאווא גאס אין ארויסגענומען דאס נאנצע משפחל, ווייל א. אז. ה. ווען פרוי שפורא אין געקו-מען קיין לאדז אין דערזעהן דעם חורבן אין אנהר וואוינונג, האט זי בעקומען א הייסטערישען אנפאל, אין אין אויפסטיי ארינגעפאלען אין משוגעת. פאגאטאוויץ האט זי אבגעפוהרט אין שפיטאל. פא-ליצי האט צוזאמענגעשטעלט א פרא-טאקאל. זי אויספארשונגען אין אין גאנג.

אויספלוג פון די תלמידים פון רב'ס תלמוד תורה.

(ג) 200 קינדער פון רב'ס תלמוד-תורה האבען צוזאמען מיט'ן לעהרער-פערסאנאל און עטליכע פערוואלטונגס-מישגלידער מיט פרעזעס יחיאל יצחק בערמאן בראש געמאכט אנ'אויספלוג אין פארק „יוליאנאוו". די לייטונג פון דער ת"ת האט אויסגע'פוע'ל בײַ דער שראם-הייז-דירעקציע א הנחה פון 5 גרשען פאר א טראמוואי-בילעט פון א קינדער אין 20 גרשען א בילעט אין פארק

לאדזער טאגעבלאט

דער רעדאקטאר נעהמט־אן פון 6 ביז 7 אין אָוונד.
נישט בעשטעלטע מאנוסקריפטען ווערען נישטצוריקגעשיקט.

„Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16, Skrz. poczt. 16
טעלעפאנען: פון רעדאקציע 57. אדמיניסטראציע 47.

לאדזער האנדעלס־ביילאגס

די הלואה־אונטערהאנדלונגען.

עס איז נאך נישט בעמאגט, צי די הלואה־אונטערהאנדלונגען זענען שוין איבערגעריסען געוואָרען אָדער בלויז אויף א געוויסע צייט אָפּגעשטאנען. אויך בנוגע די ספּרות זענען די מלאנגען נישט מיין איינהייטליכע; איין נוסח — זאָל דאָס געשעהען צוליב דער שטארקער „בעסע" פון דער אפּעאישע מלוכה־פּאפּירען, וואָס האלט אָן זיין א קורצער צייט דער ניו־יאָרקער בערזע; לויט אנדערע נוסח — זאָל דאס זיין א פרוצא פון די אזוי־גערופענע „בערזע־פּעריען", ווען עס הערשט א פולדיגער שטילשטאנד אויף אַלע ווערט־פּאפּירען. עס איז אויך נישט אויסגעשלאסען, אז דאָ האָט אויך געווירקט די אָנגעשטרענגטע פּאָליטישע אַקציע אין אייראָפּא, איז צוזאמענהאנג מיט דעם נייעם קורס אין ענגלאנד אויסלענדישע־רוסלאנד און די פערשארפטע בעציהונגען צווישען דייטשלאנד און ענגלאנד צוליב דער „דייטש־פראנצויזישער" פראגע.

עס איז א גאנצע רייה פון אויסערליכע סבות, וואָס זענען אָבער ענג פאנענעקניפּט צווישען זיך. אויפ'ן ערשטען פּלאן דוקט זיך ארויס, אלס א צענטראלער מאָטיב, דער קורסען־שטורץ אויף דער ניו־יאָרקער בערזע, איז תוך געווען, די אונזיכערע מאָנעטערע־סיטואציע אין אויבענדערמאנטע און אנדערע סבות, ווי די מיסיסיפּי־פערפלייצונג אז. עס איז זעהר וואהרשיינליך, אז נישט עפּיס אנדערש, נאָר די אנישען אויפ'ן אמעריקאנער געלד־מארק האָבען בעוואוינען די פּויפערונג נישט מסכים צו זיין צו א תיכף'דיגער עמיסיע פון די פּויפּיר־אבליגאציעס אויפ'ן געלד־מארק און אבצושטעלען צייטווייליג די אונטערהאנדלונגען.

מען מוז פעסטשטעלען, אז די פאקטיס פון דער רעגירונג איז א גאנץ און זי האט זיך בייצייטענס פערהיטען פון א דורכפאל און פון א דעפּרעציאציע, ווי דאָס איז געשעהען מיט דער ריל־הלואה. מיט דער הייב דארף מען אויך קאָנסטאטירען, אז די סבה ליגט מחוץ אמעריקע, אז זי איז א בוער־יוצא פון אויסערליכע אומשטענדען און פערזענלעכע אינטערנאציאָנאלען באָדען און שטרעבן נישט אין קיין צוזאמענהאנג מיט די ווירטשאפטליכע פערהעלטנישען בייאונז אין אמעריקע. דער פאלאנג, אז דיהלואה, קומט נישט צושטאנד צוליב דעם, אז אויסלענדער פאדערן צו גאראנטירען די הלואה מיט דער צאָל־ווערונג, דארף בעטראכט ווערען נאָר אלס מאנשוור פון די באנק־שפּעקולאנטן. די ווירטשאפטליכע לאגע אין פוילען איז באמת נישט קיין שלעכטע. האָבען מיר געהאט א דעפיציט צוליב די גרויסע אָדמיניסטראציע־אויסגאבען, הייבט אָן אויפ'ן אנדערן אנדערן, אז דאָס ווערט דורך אויהר, דער מלוכה, געהאלטען פאר זעלבסטפערשטענדליך. דערביי אז אויך א חוב צו פרעגען, וואָס פאר א סכום האבען די מלוכה־מאכט פון דעם ראטען־פערבאנד געטרייבען צו אויסלעך * גוטאלט־אקטען. דער אנפאל אויף וואיקאוו'ן האט געמאכט אויפרעגען די באמבע, וועלכע אין אינטערגעלונגט געוואָרען דורכ'ן אויפערעס מיט ענגלאנד. לענג'ס לעהרע, וואָס אין געוואָרען די הלכה למשה מסיני פון די מאוויעטען, זאגט פאראויס די אנפערטרוילקייט פון מלחמה צווישען דער בורגערליכער וועלט מיט דער פּראָלעטאָרישער מלוכה. די סאוויעטישע פירער האבען קאלט, אפילו מיט א געוויסער פּעראלטונג אויפגעגעמען דעם אנפערעס מיט ענגלאנד. אבער דאס איז געווען דער סיגנאל פון הוראָאנאָ, אויף וועלכען זיי האבען זיך שוין לאנג גערוכט. דער מארד און וואַרשא האט געשענקט צו זיין חיר ערשטער ווערבעל פון שטורם. דערצו איז צוגעקומען דעם זעלבען מאג דער בינ־אערער אונטערשטען באמבע־אטאק אין זיין זעלבסט־דערדאלטונג, נוט מיט גערעגמינקייט, שרעקפּ פויל שעפער וועגען שכל פון די סאוויעטישע שרעק־טעג:

„סוף כל כוח זענען די בורגער פון אלע צמוילונגען טלאלכה געווארען אנגעלערנט, אז די טלוכה איז טעהר ווי א יחיד, אז דאס ווערט דורך אויהר, דער מלוכה, געהאלטען פאר זעלבסטפערשטענדליך. דערביי איז אויך א חוב צו פרעגען, וואס פאר א סכום האבען די מלוכה־מאכט פון דעם ראטען־פערבאנד געטרייבען צו אויסלעך * גוטאלט־אקטען. דער אנפאל אויף וואיקאוו'ן האט געמאכט אויפרעגען די באמבע, וועלכע איז אינטערגעלונגט געווארען דורכ'ן אויפערעס מיט ענגלאנד. לענג'ס לעהרע, וואס איז געווארען די הלכה למשה מסיני פון די מאוויעטען, זאגט פאראויס די אנפערטרוילקייט פון מלחמה צווישען דער בורגערליכער וועלט מיט דער פּראָלעטאָרישער מלוכה. די סאוויעטישע פירער האבען קאלט, אפילו מיט א געוויסער פּעראלטונג אויפגעגעמען דעם אנפערעס מיט ענגלאנד. אבער דאס איז געווען דער סיגנאל פון הוראָאנאָ, אויף וועלכען זיי האבען זיך שוין לאנג גערוכט. דער מארד און וואַרשא האט געשענקט צו זיין חיר ערשטער ווערבעל פון שטורם. דערצו איז צוגעקומען דעם זעלבען מאג דער בינ־אערער אונטערשטען באמבע־אטאק אין זיין זעלבסט־דערדאלטונג, נוט מיט גערעגמינקייט. די שולדיגע זענען געפליבען נישט אויפגעדעקט ער הוים. דעם זעלבען מאג איז געשעהען אנ'אטאטאט אויף א קלענערען פּאָליציי־בעאמטען און מינסק. דער פאל איז אויך געפליבען נוט אויפגעקלערט. אזוי האט משן זיך עגטשלאסען צו פערהינען פאר ישוען פריין. אויב פריהער איז עס געווען בלויז א מ'רעדט וועגען פלאנעטען, דערמאן איך מיך אן אנ'אינטערפּעלאציע, וואס איז ארייגעטראגען געווארען אין דער „גאסודארסטוענער דומע" פון א סאציאליסטישען דעפּוטאט אלעקסינסקי:

אינ'ם בודזשעט פון רוסישען באהנמיניסטעריום האט יעהרען לאנג פיגורירט א פּוויציע פון א באהן־ליניע אין מאנדזשוריען, אזויפיל מיליאָן רובל אויף לעקאָמאטיוען, אזויפיל אויף בריקען, וואָקזאלען, שיעניע, באהן־שאנקען און ד. גל.

ווי עס האט זיך שפּעטער ארויסגעשטעלט, איז דאָרט נאך קיינמאל קיין באהן נישט געווען.

איך מיין, חלילה, נישט דערמיט צו זאגען, אז איך גלויב נישט אין אסטרונאמיע. חלילה וחס! איך הייל דאָך פון מיר נישט מאכען לייטיש גלעזעטער, ווי זאגט איהר „אחרי רבים להטות", ד. ה. אז די וועלט זאגט שיכור, לאָז דיך שלאפען, אז מ'זאגט אסטרונאמיע, זאל זיין אסטרונאמיע, איך קען דען אפילו קענען!...

זעהט איהר, זאָלאָניע איז שוין גאר עפּעס אנדערס, דאָס זעהען מיר מיט די אויגען אויף שריט און טריט, אין יעדער אונטערזיכונג, אויף אנ'ענדקישען מיינג, אין די נימערוס־קלאוזס־מלוכות, זאָלאָניע לעזט זיך נישט אפּלייקענען...

אדער מאטעמאטיק: אז דו גיסט אויף א וועסעלע צו א פּריוואטען דיסקאָנטער און ער געפט איבערעכענען „חדשים", „טעג" און מינוטען, פּראָוויזיע און פּרישע, און צום סוף דערפּסטו דעם דיסקאָנטער צוצאהלען... אָט דאָס הייסט — מאטעמאטיק...

אז א מערעל, וואָס האָט אין 1905 „נעוואלטשעט" מיט ניקאָלאיען, איז הייסט לויט איהר מאָס־נאָר — „נאשטשיע", — אָט דאָס איז שאָקע „מאטעמאטיק".

אז מיין קינדהייט אין בין איך א גרויסער אפיקורס אין די חכמת האסטרונאמיע. איך האלט נישט פון די חכמות, וואָס איך טוו זיין א פּאמין, איך מוז גלויבען, אז פון דער ערד ביז צו דער זון איז א מהלך פון א מיליאָן מיט 700 טויזענד, 501 מיט א האלבען קילאָמעטער, — אויסגערעכענט!

צי די וילסט, צי די וילסט נישט, מוזטו גלויבען, אז די ערד דרעהט זיך ארום דער זון, אז די לבנה דרעהט זיך ארום דער ערד. נעה, פּרוב אמאל אָפּצוליקענען, אז נישט די ערד דרעהט זיך ארום דער זון, נאָר פערקעהרט: די זון שפּאצירט נאָר ארום דער ערד, צי אז די לבנה איז נאָר א נאנץ בעשטרעבע און דרעהט זיך נישט בענאכט, און אפשר הייסט דיר אנגעלען צו זאגען, אז די ערד, די זון און די לבנה דרעהען זיך איבערהויפּט נישט, אז זיי, ווי די אמעריקאנער הלואה ריהרען זיך נישט פון אָרט אויב דו וועסט זיך שוין אויסריקען, ביזטו מיט דען חיות נישט זיכער, ווי וואנסטו גאָר אויפלכעס צו זאגען? וואָס הייסט, — אסטרונאמיע!...

די מוזט גלויבען, אז אויפ'ן מארס לעבען מענשען מיט גאָר א הויכער קולטור, אז דאָרט, אויפ'ן מארס, איז שוין פון לאנג דאָ קאָנגאליזאציע (א פּנים, אז אויפ'ן מארס איז נישט קיין מאגיסטראט מיט לאָזונקעס...)

אז איך הער רעדען וועגען די פלאנעטען: יופּיטער, נעפּטון, וועגוס און אנדערע קינגמאטאגראפישע געמען, זאג איך נאָך — אמן, א ברירה האָב איך, איך מוז דאָך גלויבען, גלעך זאג, אז אויפ'ן מארס זענען נישטא קיין לעבעדיגע נפשות, אז ס'איז נישטא קיין קאָנגאליזאציע, אז די פלאנעטען הייסען גאָר אנדערש, אדער ס'זענען לחלוטין נישטא קיין פלאנעטען.

אז מ'רעדט וועגען פלאנעטען, דערמאן איך מיך אן אנ'אינטערפּעלאציע, וואָס איז ארייגעטראגען געווארען אין דער „גאסודארסטוענער דומע" פון א סאציאליסטישען דעפּוטאט אלעקסינסקי:

אינ'ם בודזשעט פון רוסישען באהנמיניסטעריום האָט יעהרען לאנג פיגורירט א פּוויציע פון א באהן־ליניע אין מאנדזשוריען, אזויפיל מיליאָן רובל אויף לעקאָמאטיוען, אזויפיל אויף בריקען, וואָקזאלען, שיעניע, באהן־שאנקען און ד. גל.

ווי עס האָט זיך שפּעטער ארויסגעשטעלט, איז דאָרט נאָך קיינמאל קיין באהן נישט געווען.

איך מיין, חלילה, נישט דערמיט צו זאגען, אז איך גלויב נישט אין אסטרונאמיע. חלילה וחס! איך הייל דאָך פון מיר נישט מאכען לייטיש גלעזעטער, ווי זאגט איהר „אחרי רבים להטות", ד. ה. אז די וועלט זאגט שיכור, לאָז דיך שלאפען, אז מ'זאגט אסטרונאמיע, זאל זיין אסטרונאמיע, איך קען דען אפילו קענען!...

זעהט איהר, זאָלאָניע איז שוין גאָר עפּעס אנדערס, דאָס זעהען מיר מיט די אויגען אויף שריט און טריט, אין יעדער אונטערזיכונג, אויף אנ'ענדקישען מיינג, אין די נימערוס־קלאוזס־מלוכות, זאָלאָניע לעזט זיך נישט אפּלייקענען...

אדער מאטעמאטיק: אז דו גיסט אויף א וועסעלע צו א פּריוואטען דיסקאָנטער און ער געפט איבערעכענען „חדשים", „טעג" און מינוטען, פּראָוויזיע און פּרישע, און צום סוף דערפּסטו דעם דיסקאָנטער צוצאהלען... אָט דאָס הייסט — מאטעמאטיק...

אז א מערעל, וואָס האָט אין 1905 „נעוואלטשעט" מיט ניקאָלאיען, איז הייסט לויט איהר מאָס־נאָר — „נאשטשיע", — אָט דאָס איז שאָקע „מאטעמאטיק".

אבער אסטרונאמיע! ווער, וואָס, געה קאָנגאליריען די זון, כאפּ זיך ארויף אויפ'ן מארס, צי דאָרט איז מארהאן קאָנאליזאציע, צי נאָך א רעגען שווימען די ברוק־קלעצלעך אין די גאסען, פלג מיך א באנג צום מארס!

איך וועלט שוין אפשר זיך געלאזט ארויף מיט א לופט־מאשין, האָב איך אבער מורא, איהר מיינט אפשר, אז איך האָב מורא, כ'זאל נישט מאכען א קעזעליק? חלילה! דערפאר האָב איך גראָד נישט קיין מורא, איך ציטער נאָר פאר די מארסער זשורנאליסטען, ווי נישט שייך געפינען זיך נישט אויפ'ן מארס א פּאר מאשקעס, דאָס מיין איך א פּאר טשאָלעגע־פעפעסאָוצעס, די יאָזשעס מיט די גזשעגאזשעס, און זיי וועלען זאגען: „ניי מאשעבויעמי שעגע ושידע"!... געה מאך אזא ריזיקאלישע רייזע, און צום סוף וועלען מיך גאָר די מארסער פּעפעקעס'שע יונה־יעזשי'דיגע זשורנאליסטען לאָזען שעהען בא דער „בלי", אָט מארחאָם איך ציטער!

כדי צו דערגעהען דעם אמת, האָב איך בעשלאסען אויסצונוצען די חנוכה־לקוי חכמה.

האָב איך מיר אויסגעזוכט א מזל־דיג שטיקעל גלאָז, פון דעם גלאָז, וואָס איך האָב, נישט הייבט געדאכט, צעברעכען אונזער דער חומה, עס געהאלטען איבער דער לאמפּע, ס'זאָל זיך איינקאָכען (אזוי לערנען די מיזיקער), כדי די אויגען זאָלען נישט קאליע ווערען, קוקענדיג אין דער זון, איך וועל זעהען בעשטאנדעלעך, ווי אזוי די לבנה שפּעלט זיך צווישען דער ערד און דער זון, און אויב די זון וועט זיך שאקע פּינקטלעך 6 בעגיגען פערשלייערען, וועל איך פון הייבט אָן הערען א מאמין אין חכמת א'אסטרונאמיע.

דער שכל פון פרישען טעראר

אנ'אפּשאצונג וועגען די מאַסען־אַרעסטען און עסזעסיציעס. וואס זענען לעצטענס פארגעקומען אין סאוויעט־רוסלאנד.

דער מאסקווער קאָרעספּאנדענט פון „בערלינער טאגעבלאט" פויל שעפער, וואס איז גוט בעקאנענט אין די סאוויעטישע ענינים, שילדערט די שטימונג אין סאוויעט־רוסלאנד אין די טעג פון די מאַסען־אַרעסטען און עקזעקוציעס נאך דעם אטענטאט אויפ'ן אמבאסאדאר וואָיקאוו אין וואַרשא.

נאך א גרויסער הקרמה, אין וועלכער דער מחבר בעשרייבט מיט ראיות און פּביישפּילען פון דער געשיכטע, אז זעהר אפט דעגענערירט זיך דער מלוכה־הדרך אויף א געוויסע צייט אָפּ, אין נוסח זיך דער מלוכה־פּאר שטאנד מיט זיינע אונטערשטען און זיין זעלבסט־דערדאלטונג, נוט מיט גערעגמינקייט, שרעקפּ פויל שעפער וועגען שכל פון די סאוויעטישע שרעק־טעג:

„סוף כל כוח זענען די בורגער פון אלע צמוילונגען טלאלכה געווארען אנגעלערנט, אז די טלוכה איז טעהר ווי א יחיד, אז דאס ווערט דורך אויהר, דער מלוכה, געהאלטען פאר זעלבסטפערשטענדליך. דערביי איז אויך א חוב צו פרעגען, וואס פאר א סכום האבען די מלוכה־מאכט פון דעם ראטען־פערבאנד געטרייבען צו אויסלעך * גוטאלט־אקטען. דער אנפאל אויף וואיקאוו'ן האט געמאכט אויפרעגען די באמבע, וועלכע איז אינטערגעלונגט געווארען דורכ'ן אויפערעס מיט ענגלאנד. לענג'ס לעהרע, וואס איז געווארען די הלכה למשה מסיני פון די מאוויעטען, זאגט פאראויס די אנפערטרוילקייט פון מלחמה צווישען דער בורגערליכער וועלט מיט דער פּראָלעטאָרישער מלוכה. די סאוויעטישע פירער האבען קאלט, אפילו מיט א געוויסער פּעראלטונג אויפגעגעמען דעם אנפערעס מיט ענגלאנד. אבער דאס איז געווען דער סיגנאל פון הוראָאנאָ, אויף וועלכען זיי האבען זיך שוין לאנג גערוכט. דער מארד און וואַרשא האט געשענקט צו זיין חיר ערשטער ווערבעל פון שטורם. דערצו איז צוגעקומען דעם זעלבען מאג דער בינ־אערער אונטערשטען באמבע־אטאק אין זיין זעלבסט־דערדאלטונג, נוט מיט גערעגמינקייט. די שולדיגע זענען געפליבען נישט אויפגעדעקט ער הוים. דעם זעלבען מאג איז געשעהען אנ'אטאטאט אויף א קלענערען פּאָליציי־בעאמטען מינסק. דער פאל איז אויך געפליבען נוט אויפגעקלערט. אזוי האט משן זיך עגטשלאסען צו פערהינען פאר ישוען פריין. אויב פריהער איז עס געווען בלויז א מ'רעדט וועגען פלאנעטען, דערמאן איך מיך אן אנ'אינטערפּעלאציע, וואס איז ארייגעטראגען געווארען אין דער „גאסודארסטוענער דומע" פון א סאציאליסטישען דעפּוטאט אלעקסינסקי:

אינ'ם בודזשעט פון רוסישען באהנמיניסטעריום האָט יעהרען לאנג פיגורירט א פּוויציע פון א באהן־ליניע אין מאנדזשוריען, אזויפיל מיליאָן רובל אויף לעקאָמאטיוען, אזויפיל אויף בריקען, וואָקזאלען, שיעניע, באהן־שאנקען און ד. גל.

ווי עס האָט זיך שפּעטער ארויסגעשטעלט, איז דאָרט נאָך קיינמאל קיין באהן נישט געווען.

איך מיין, חלילה, נישט דערמיט צו זאגען, אז איך גלויב נישט אין אסטרונאמיע. חלילה וחס! איך הייל דאָך פון מיר נישט מאכען לייטיש גלעזעטער, ווי זאגט איהר „אחרי רבים להטות", ד. ה. אז די וועלט זאגט שיכור, לאָז דיך שלאפען, אז מ'זאגט אסטרונאמיע, זאל זיין אסטרונאמיע, איך קען דען אפילו קענען!...

זעהט איהר, זאָלאָניע איז שוין גאָר עפּעס אנדערס, דאָס זעהען מיר מיט די אויגען אויף שריט און טריט, אין יעדער אונטערזיכונג, אויף אנ'ענדקישען מיינג, אין די נימערוס־קלאוזס־מלוכות, זאָלאָניע לעזט זיך נישט אפּלייקענען...

אדער מאטעמאטיק: אז דו גיסט אויף א וועסעלע צו א פּריוואטען דיסקאָנטער און ער געפט איבערעכענען „חדשים", „טעג" און מינוטען, פּראָוויזיע און פּרישע, און צום סוף דערפּסטו דעם דיסקאָנטער צוצאהלען... אָט דאָס הייסט — מאטעמאטיק...

אז א מערעל, וואָס האָט אין 1905 „נעוואלטשעט" מיט ניקאָלאיען, איז הייסט לויט איהר מאָס־נאָר — „נאשטשיע", — אָט דאָס איז שאָקע „מאטעמאטיק".

אבער אסטרונאמיע! ווער, וואָס, געה קאָנגאליריען די זון, כאפּ זיך ארויף אויפ'ן מארס, צי דאָרט איז מארהאן קאָנאליזאציע, צי נאָך א רעגען שווימען די ברוק־קלעצלעך אין די גאסען, פלג מיך א באנג צום מארס!

איך וועלט שוין אפשר זיך געלאזט ארויף מיט א לופט־מאשין, האָב איך אבער מורא, איהר מיינט אפשר, אז איך האָב מורא, כ'זאָל נישט מאכען א קעזעליק? חלילה! דערפאר האָב איך גראָד נישט קיין מורא, איך ציטער נאָר פאר די מארסער זשורנאליסטען, ווי נישט שייך געפינען זיך נישט אויפ'ן מארס א פּאר מאשקעס, דאָס מיין איך א פּאר טשאָלעגע־פעפעסאָוצעס, די יאָזשעס מיט די גזשעגאזשעס, און זיי וועלען זאגען: „ניי מאשעבויעמי שעגע ושידע"!... געה מאך אזא ריזיקאלישע רייזע, און צום סוף וועלען מיך גאָר די מארסער פעפעקעס'שע יונה־יעזשי'דיגע זשורנאליסטען לאָזען שעהען בא דער „בלי", אָט מארחאָם איך ציטער!

כדי צו דערגעהען דעם אמת, האָב איך בעשלאסען אויסצונוצען די חנוכה־לקוי חכמה.

האָב איך מיר אויסגעזוכט א מזל־דיג שטיקעל גלאָז, פון דעם גלאָז, וואָס איך האָב, נישט הייבט געדאכט, צעברעכען אונזער דער חומה, עס געהאלטען איבער דער לאמפּע, ס'זאָל זיך איינקאָכען (אזוי לערנען די מיזיקער), כדי די אויגען זאָלען נישט קאליע ווערען, קוקענדיג אין דער זון, איך וועל זעהען בעשטאנדעלעך, ווי אזוי די לבנה שפּעלט זיך צווישען דער ערד און דער זון, און אויב די זון וועט זיך שאקע פּינקטלעך 6 בעגיגען פערשלייערען, וועל איך פון הייבט אָן הערען א מאמין אין חכמת א'אסטרונאמיע.

דער צוואנגס־זונטאג־רוה

מאכט אז א חורבן איז יודישען לעבן

דער געוויסער מעקסט פונ'ם מעמאריאל, וואָס די דעלעגאציע פון דער וואַרשע־ער קהלה האט איבערגעגעבען דעם וויצע־פּרעמיער בארטעל.

(ספּעציעל פאר'ן „לאדזער טאגעבלאט")

ווי מיר האבען שוין געמאלדען, האט דאס פּרעזידיום פון דער וואַרשאווער קהלה־פעדעראציע זיך געווענדעט צום וויצע־פּרעמיער בארטעל מיט דעם חורבן וואס עס מאכט אז אין יודישען לעבען דאס יעזעץ פון צוואנגס־זונטאג־רוה.

אין דעם מעמאריאל, וואס די דעלעגאציע האט אויבערגעגעבען דעם וויצע־פּרעמיער ווערט געזאגט:

אויפ'ן נאך 7 יאָהר, זייט עס פערפלוטשט האט געזעץ וועגען צוואנגס־זונטאג־רוה — דאס די ערפאהרונג בעווייזט, אז די פאערשריפטען פון דאזיגען געזעץ דערשטיקען די וויכטיגסטע פּראָבלעמען־כלל'שער און אונדרזעלערגאמיר, און אויב עס וועט ווייטער פליבען דער איצטיגער צו־שטאנד, דרארט עס אויפ'ן געבוים פון יודישען האנדעל און האנדווערקערס מיט לאמאסטראפע־פאלגען פאר די פאערשטעטערטע מאסען, וועלכע וועלען ווערען בינ'ם צו א פאלשטענדיגער־גער דואיון, דערביי פערגעסען זיך די פערוואלטונג פון דער יודישער רעליגיע־זער קהלה און וואַרשא און נאמען פון דער יודישער בעפעלקערונג פון דער הויפּט־שטאט מיט דער גאנצער יודישער געזעלשאפט און פויליען, און דער מיינונג, אז דאס געזעץ דארף געענדערט ווערט און נייטיג פון מאלאראנץ און בעדיקזלמונג פון די אינטערעסען פון די יודישע ארבייטער־מאסען.

מען דארף בעדויערן, וואס דאס דאזיגע געזעץ, וואס דארף זיין דער אויס־דרוק פון ווייטגעהענדען סאציאלען פּראגרעס און גערעכטיגקייט, בעז'ולה'ט אזוי שטארק די דרייי מיליאָנגע יודישע בעפעלקערונג.

בייזעץ פּרינציפּען, וואס האבען גודם געווען דאס געמשטעהען פון דאזיגען געזעץ: דאס אבהיטען דעם ארבייטער־טאג, אין דאס פערשטארקען די פּראָדוקציע, בעקומען א אנדער פּנים ווען מ'וועגדעט זיי אן צו דער יודישער בעפעלקערונג.

ווייל די יודישע בעפעלקערונג אין אנדער גרעסטער מעהרהייט, וועלכע בעשטעהט פון די האנדעלס־ און האנדווערקער־ מפּערען, הויט אין הסכם מיט די אייבונג פארשריפטען פון דאזיגען אמונה דעם שבת'דיגען טאג אויף א פּייערלעכען אופן, נישט אנטשרעקענדיג דיג און דעם דאזיגען טאג קיין ארבייט.

די ארבייטס־געבער אין די ארבייטס־נעמער הייסען זיך אב און דאזיגען טאג פון צו ארבייטען און זיי טוען דאס אהן שום אייכערלעכען דרוק, רעאלזירנדיג דיג אזוי צרות און פיל אנדערע רעליגיעזע פארשריפטען.

עס איז דערביי נישט בעריינדעט אז מען קען אנדערע מאסאמען מיט דעם ווייטגעהענדען פארשטארקען די פּראָדוקציע ווערט נוט פערוואלקלעכט צוליב די זעלבע סבות.

מען האט אזוי פיל מאל בייגעגעבען אונזיזען. אז מען דארף ארבייטען אונטערשטעוכיזער, ווייל מ'דארף צוריק אויפ'ן ווייטען די ארבייטס־ווייזער אין אנדערע לענדער, אז מען דארף אויפ'ן אלגעמיין־מלוכה'שער און אונדרזעלערגאמיר, און אויב עס וועט ווייטער פליבען דער איצטיגער צו־שטאנד, דרארט עס אויפ'ן געבוים פון יודישען האנדעל און האנדווערקערס מיט לאמאסטראפע־פאלגען פאר די פאערשטעטערטע מאסען, וועלכע ווערען בינ'ם צו א פאלשטענדיגער־גער דואיון, דערביי פערגעסען זיך די פערוואלטונג פון דער יודישער רעליגיע־זער קהלה און וואַרשא און נאמען פון דער יודישער בעפעלקערונג פון דער הויפּט־שטאט מיט דער גאנצער יודישער געזעלשאפט און פויליען, און דער מיינונג, אז דאס געזעץ דארף געענדערט ווערט און נייטיג פון מאלאראנץ און בעדיקזלמונג פון די אינטערעסען פון די יודישע ארבייטער־מאסען.

מען דארף בעדויערן, וואס דאס דאזיגע געזעץ, וואס דארף זיין דער אויס־דרוק פון ווייטגעהענדען סאציאלען פּראגרעס און גערעכטיגקייט, שטויסט דאס גע־זעץ וועכען די שעה'ן פון האנדעל שלי־פּראצעגט פון דער בעפעלקערונג און דעם תהום פון נישט פּראָדוקטיווער אונטע־מיגקייט.

מען דארף ערקלערען, וואס שבת איז פאר יודן. ווען מען נעמט אלזא אן דעם פּרינציפּ פון אונז רוה־טאג, מא פאר וואס־זשע זאל דער דאזיגער שבת־טאג, וואס איז אזוי הייליג פאר יודען נישט אנערקענט ווערען דורכ'ן גזעצגעבער שטימ־מער אלס א געזעטצדער רוה־טאג און צו וואס זאל מען צווינגען די יודען צו רו־הען צוויי טאג אין דער וואך. פאר דעם דארפען נישט קיין שום פּרינציפּען, גע־נען דעם דערם די טראגישע דילעמא וואס געשטעלט דער יודישער גע־זעלשאפט: דאס פערצווייפעלטע אויס־וועהלען צווישען דעם מאטעריעלען און מערעס און דיפ פארשריפטען פון דער רעליגיע.

די פאלגען פון צוואנגס־אונטאג־רוה, וואס זענען שערליך פון אלגעמיין מלוכה'שען שטאנדפּונקט זענען לעבענס פאר די ברייטע מאסען פון בוחרים און האנדווערקער, וועלכע זענען הויס צונגשבונגען צו זייער גלויבען, און וועלכע וועלען זיך נישט אפּזאגען, צו ריהען אויר אום זונטאג.

צוליב דעם אויבערערמאמען צו־שטאנד, וואלט דאס אויבערלאזען די מע־לקמט דעם יודישען סוחר, האנדווער־קער און ארבייטער צו האנדלען און ארבייטען אום זונטאג, חוץ די שעה'ן, און וועלכע עס קומען פאר די נאמען־רונגס־מעגלעכקייטען, וואלט עס מיט גאר נישט אנערוהרט די רעליגיעזע גע־פוהלען און אויך נישט די פרייהייט פון געוויסען און וואלט געווען און הסכם מיט דעם גע־פיהל פון גערעכטיגקייט, נישט פאר־ערגיט פון די יודען סיי קרבנות פון רעליגיעזען געוויסען אויך נוט פון די לעבענס־אונטערשטיצונג.

דער שכל פון פרישען טעראר

אנ'אפּשאצונג וועגען די מאַסען־אַרעסטען און עסזעסיציעס. וואס זענען לעצטענס פארגעקומען אין סאוויעט־רוסלאנד.

דער מאסקווער קאָרעספּאנדענט פון „בערלינער טאגעבלאט" פויל שעפער, וואס איז גוט בעקאנענט אין די סאוויעטישע ענינים, שילדערט די שטימונג אין סאוויעט־רוסלאנד אין די טעג פון די מאַסען־אַרעסטען און עקזעקוציעס נאך דעם אטענטאט אויפ'ן אמבאסאדאר וואָיקאוו אין וואַרשא.

נאך א גרויסער הקדמה, אין וועלכער דער מחבר בעשרייבט מיט ראיות און פּביישפּילען פון דער געשיכטע, אז זעהר אפט דעגענערירט זיך דער מלוכה־דרך אויף א געוויסע צייט אָפּ, אין נוסח זיך דער מלוכה־פּאר שטאנד מיט זיינע אונטערשטען און זיין זעלבסט־דערדאלטונג, נוט מיט גערעגמינקייט, שרעקפּ פויל שעפער וועגען שכל פון די סאוויעטישע שרעק־טעג:

„סוף כל כוח זענען די בורגער פון אלע צמוילונגען טלאלכה געווארען אנגעלערנט, אז די טלוכה איז טעהר ווי א יחיד, אז דאס ווערט דורך אויהר, דער מלוכה, געהאלטען פאר זעלבסטפערשטענדליך. דערביי איז אויך א חוב צו פרעגען, וואס פאר א סכום האבען די מלוכה־מאכט פון דעם ראטען־פערבאנד געטרייבען צו אויסלעך * גוטאלט־אקטען. דער אנפאל אויף וואיקאוו'ן האט געמאכט אויפרעגען די באמבע, וועלכע איז אינטערגעלונגט געווארען דורכ'ן אויפערעס מיט ענגלאנד. לענג'ס לעהרע, וואס איז געווארען די הלכה למשה מסיני פון די מאוויעטען, זאגט פאראויס די אנפערטרוילקייט פון מלחמה צווישען דער בורגערליכער וועלט מיט דער פּראָלעטאָרישער מלוכה. די סאוויעטישע פירער האבען קאלט, אפילו מיט א געוויסער פּעראלטונג אויפגעגעמען דעם אנפערעס מיט ענגלאנד. אבער דאס איז געווען דער סיגנאל פון הוראָאנאָ, אויף וועלכען זיי האבען זיך שוין לאנג גערוכט. דער מארד און וואַרשא האט געשענקט צו זיין חיר ערשטער ווערבעל פון שטורם. דערצו איז צוגעקומען דעם זעלבען מאג דער בינ־אערער אונטערשטען באמבע־אטאק אין זיין זעלבסט־דערדאלטונג, נוט מיט גערעגמינקייט. די שולדיגע זענען געפליבען נישט אויפגעדעקט ער הוים. דעם זעלבען מאג איז געשעהען אנ'אטאטאט אויף א קלענערען פּאָליציי־בעאמטען מינסק. דער פאל איז אויך געפליבען נוט אויפגעקלערט. אזוי האט משן זיך עגטשלאסען צו פערהינען פאר ישוען פריין. אויב פריהער איז עס געווען בלויז א מ'רעדט וועגען פלאנעטען, דערמאן איך מיך אן אנ'אינטערפּעלאציע, וואס איז ארייגעטראגען געווארען אין דער „גאסודארסטוענער דומע" פון א סאציאליסטישען דעפּוטאט אלעקסינסקי:

אינ'ם בודזשעט פון רוסישען באהנמיניסטעריום האָט יעהרען לאנג פיגורירט א פּוויציע פון א באהן־ליניע אין מאנדזשוריען, אזויפיל מיליאָן רובל אויף לעקאָמאטיוען, אזויפיל אויף בריקען, וואָקזאלען, שיעניע, באהן־שאנקען און ד. גל.

ווי עס האָט זיך שפּעטער ארויסגעשטעלט, איז דאָרט נאָך קיינמאל קיין באהן נישט געווען.

איך מיין, חלילה, נישט דערמיט צו זאגען, אז איך גלויב נישט אין אסטרונאמיע. חלילה וחס! איך הייל דאָך פון מיר נישט מאכען לייטיש גלעזעטער, ווי זאגט איהר „אחרי רבים להטות", ד. ה. אז די וועלט זאגט שיכור, לאָז דיך שלאפען, אז מ'זאגט אסטרונאמיע, זאל זיין אסטרונאמיע, איך קען דען אפילו קענען!...

זעהט איהר, זאָלאָניע איז שוין גאָר עפּעס אנדערס, דאָס זעהען מיר מיט די אויגען אויף שריט און טריט, אין יעדער אונטערזיכונג, אויף אנ'ענדקישען מיינג, אין די נימערוס־קלאוזס־מלוכות, זאָלאָניע לעזט זיך נישט אפּלייקענען...

אדער מאטעמאטיק: אז דו גיסט אויף א וועסעלע צו א פּריוואטען דיסקאָנטער און ער געפט איבערעכענען „חדשים", „טעג" און מינוטען, פּראָוויזיע און פּרישע, און צום סוף דערפּסטו דעם דיסקאָנטער צוצאהלען... אָט דאָס הייסט — מאטעמאטיק...

אז א מערעל, וואָס האָט אין 1905 „נעוואלטשעט" מיט ניקאָלאיען, איז הייסט לויט איהר מאָס־נאָר — „נאשטשיע", — אָט דאָס איז שאָקע „מאטעמאטיק".

אבער אסטרונאמיע! ווער, וואָס, געה קאָנגאליריען די זון, כאפּ זיך ארויף אויפ'ן מארס, צי דאָרט איז מארהאן קאָנאליזאציע, צי נאָך א רעגען שווימען די ברוק־קלעצלעך אין די גאסען, פלג מיך א באנג צום מארס!

איך וועלט שוין אפשר זיך געלאזט ארויף מיט א לופט־מאשין, האָב איך אבער מורא, איהר מיינט אפשר, אז איך האָב מורא, כ'זאָל נישט מאכען א קעזעליק? חלילה! דערפאר האָב איך גראָד נישט קיין מורא, איך ציטער נאָר פאר די מארסער זשורנאליסטען, ווי נישט שייך געפינען זיך נישט אויפ'ן מארס א פּאר מאשקעס, דאָס מיין איך א פּאר טשאָלעגע־פעפעסאָוצעס, די יאָזשעס מיט די גזשעגאזשעס, און זיי וועלען זאגען: „ניי מאשעבויעמי שעגע ושידע"!... געה מאך אזא ריזיקאלישע רייזע, און צום סוף וועלען מיך גאָר די מארסער פעפעקעס'שע יונה־יעזשי'דיגע זשורנאליסטען לאָזען שעהען בא דער

געשטרויכעלט געוואָרען מיט'ן נאָמען „זשידאָוו".

נישט ווייט פון קאָליש געפינט זיך א פּויערישע קאָלאָניע מיט'ן נאָמען „זשידאָוו", די אינוואוינער פון דער גמינע האָבען דאָ נישט לאַנג איבערגעשיקט דעם אַמבאַסאַדאָר פון די מראַטיניגע שטאַטען א מיטגעפיהל-דעפעשע צוליב דער קאַטאַסטראָפע פון דער מיסיסיפּי-פּערפּלייצונג.

דער אַמעריקאַנער אַמבאַסאַדאָר ה' פּעטסאָן האָט די דעפעשע אָנגענומען אַלס א מיטלדיק-אויסדרוק פון דער יידישער געזעלשאַפט אין קאָליש, און האָט דעריבער אָנגעענטפערט מיט'ן פאָלגענדען דאַנק-בריף:

צום ה' בארען, האָט פון דער יודישער גמינע אין קאָליש.

טיף בעריהרט פון די געפיהלען, וואָס עס האָט אַרויסגעוויזען די יודישע גמינע אין קאָליש צוליב דעם אומגליק אין מיסיסיפּי-טאָל, געפין איך פאַר מיין חוב איבערצושיקען מיין רעגירונג אייערע אויסדרוקען פון מיטגעפיהל אין סימפּאַטיע.

איך דריק אויס דער יודישער געזעלשאַפט אין קאָליש מיין שיעור דאַנקבאַר-קייט פאַר אייער שיזיניגער שאַט און איך פערזיכער אייך, אז אייער אויסדרוק פון מיטגעפיהל וועט אָנגענומען ווערען אַלס איינער פון די פיל בעווייזען פון די סימפּאַטישע געדיס, וואָס מראַטיניגען בעדע מעלקער.

אונטערגעשריבען

י. ב. פּעטסאָן

אַמעריקאַנער מיניסטער.

די גמינע „זשידאָוו", וואָס האָט די דעפעשע פאַקטיש אַרויסגעשיקט, יחוס'ט זיך דערמיט, וואָס זי עקזיסטירט לויט אַן אַלטען קאָדעקס פון יאָהר 1213, און

ווי וועט אויסזעהען די קומענדיגע שרייב-מאשין?

א וויכטיגע ערפינדונג פון א יודישען יונגענמאַן.

די שעכניק פון שרייב-מאשינען איז לעצטענס בערייכערט געוואָרען דורך א נייע וויכטיגע ערפינדונג, וואָס וועט אַרויסרופען אַן איבערקעהרונג אין דעם דאָזיגען געביט. דער ערפינדער איז א יודישער יונגערמאַן שלמה אָפּעשקין פון ריגע.

דער חידוש פון דער נייער ערפינדונג בעשטעהט אין דעם, וואָס עס איז געשאַפען געוואָרען די מעגליכקייט אַרויסצוואַרפען פון דער שרייב-מאשין דעם גאַנצען קאָמפּליצירטען מעכאַניזם, וואָס מילט אויס דעם געבוי פון די שרייב-מאשינען, און אויף וואָס די מענשליכע ענערגיע, וואָס ווערט פערבראַוכט בײַם שרייבען אויף די איצטיגע שרייב-מאשינען, ווערט אין דער נייער מאשין פערבראַכט דורכ'ן עלעקטרישען שטראָם. כדי צו שרייבען אויף דער נייער מאשין, איז נאָר נוישיג זיך אָנצורירען מיט די שפּיץ פינגער אָן די עלעקטרישע קנעפּלעך, וואָס איז גענוג אויף צו פערפינדען דעם קאָנטאַקט; מכילא פאַלט להלטין אַראָפּ די שוועדע אַרבייט פון קלאַפּען אויף די טאַסטען, וואָס פערמאַרט אַמילו די בעסטע מאשין-שרייבערקע נאָך א פּאָר שעה אַרבייט.

נאָך דעם זעלבען פּרינציפּ האָט דער ערפינדער אויך קאָנסטרואירט א צווייטע שרייב-מאשין, ספּעציעל פאַר בלינדע.

אז פאַר דער גאַנצער צייט האָט בײַ איהר נאָך קיין איין יוד נישט געוואוינט אין דע איז איהר אויסגעקומען צו לייטדען חרפות צוליב דער נישט אָריגינעלער פון דער אַמעריקאַנער אַמבאַסאַדע. איז נישט א רחמנות?

שעפּסס-ביכער. אין דער פוהר'ישער וועלט האָט מען שוין פון לאַנג געזוכט א מישעל, ווי מען זאָל קענען פיהרען געשעפטס-ביכער אין דרוק-שריפט. דורך דער דאָזיגער ערפינדונג איז דער וואונש עגדליך ערפילט געוואָרען. די נייע-ערפינדונג בוך-שרייבמאשין וועט ווערען א גוישוועדיגער ארטיקעל פאַר יעדען קאָנטאָר און בעזונדערס פאַר מענשען, וואָס האָבען א שלעכטע האַנד-שריפט.

די ביידע מאשינען ארבייטען אָהן א מאָטאָר און ווערען איינפאַך פערבונדען מיט די לייטונג פון דער עלעקטרישער בעלויכטונג.

א דאַנק דער פּשוט'קייט און דעם קליינעם פּרעזעס פון דער קאָנסטרוקציע זענען די ביידע מאשינען בעשטימט צו ווערען קאָנקורענצלאָזע מאַסען-אַרטיקלען.

די דאָזיגע ערפינדונג איז שוין געמאַכט געוואָרען מיט אַנדערטהאַלבען יאָהר צוריק, נאָר עס איז געהאַלטען געוואָרען בסוד, ביז עס איז דורכגעגאַנגען די אָפיציעלע אינסטאַנצען. איצט איז עס שוין געוועזלעך געשיצט אין א סך מלוכות.

דער ערפינדער איז א יודישער יונגערמאַן שלמה אָפּעשקין, א ליטווער, געבוירען אין יאָהר 1894. צוזאַמען מיט זיינע טעגליכע קאָנטאָר-אַרבייט, אינטערעסירט ער זיך שוין יאָהרען-לאַנג מיט מעכניש ערפינדונגען, און כאָטש ער האָט נישט קיין סטעציעלע טעכנישע בילדונג, בעזיצט ער גוטע ערפינדערישע מעהיגקייטען.

א יוד ווארפט זיך אריין אין טייך

מיט א שווערען שטיין אויפ'ן האַלז.

חיילנא. — אין בארקי, א שטעטעל אין ווילנער קרייז, איז בעקאַנט געוואָרען דער יודישער סוחר גדליהו צימער, אָדער ווי מען האָט איהם גערופען מיט א צונעמעניש „גדליה'קע סקאַקון", צוליב זיין טאַגטעגדיגען גאַנג און נישט קענען איינשטעהן קיינמאָל אויף אַ אָרט.

מאַכט זיך א מעשה, אז אין בארקי קומט אויף דאַטשע א ווילנער פרילען און „גדליה'קע סקאַקון" פערליבט זיך אין איהר. דאָס ווילנער מעדעל האָט בערן פערראַכט מיט'ן שעטעלשען וויצ-ליגע, ביז דער זומער איז אויעק און צוזאַמען מיט איהם דער דאַטשע-פעזען און דאָס מעדעל איז צוריקגעפאָהרען קיין ווילנא, צוזאַגענדיג דעם בחור, אז צום קינפטיגען דאַטשע-פעזען וועט זי ווידער קומען צו איהם אויף דאַטשע. דאָס מעדעל האָט אָבער נישט געהאַלטען קיין האָרט און איז הינטיגען דאַטשע-פעזען קיין בארקי נישט געקומען.

דאָס האָט אויף „גדליה סקאַקון" אזוי געווירקט, אז ער איז אַרײַנגעפאַלען אין א מרה-שחורה און אין א פינסטערע נאַכט האָט ער, צוביגדענדיג זיך א שווערען שטיין צום האַלז, געוואָרפען זיך אין שטעטעלשען טאַטע.

ערשט אין א פּאָר טעג אַרום האָט מען געפונען זיין טויטען קערפּער.

לעזט, אבאָנירט
— דאָס —
„לאדזער טאגעבלאט"

גאלד, בלוט און פרויען.

א ראמאַן פון מערסווירדיגע איבער-לעבענישען און ליידענשאַפטען.

(49-טע פאָרזעצונג).

איך קען עס דיר אויך ענטדעקען! — האָט אויסגערופען א שטים אויבען. דער גראַף האָט אַפילו געוואוסט, אז דאָס האָט געזאָגט די פרוי מיט אַ אָבער איז איהר שטים געקומען פון אויבען און עס האָט זיך איהם געווען, אז די דאָזיגע שטים קלינגט יעצט גאַנץ אַנדערש. דאָס מאָל ער שוין געהאַלט רעדען מיט איהר. ער איז אַרויסגעגאַנגען פון קעלער, זיך אומגעקוקט אין אַלע זייטען. די פרוי איז פערשוואונדען.

ער איז שוין צוריק נישט אַראָפּ אין קעלער. ער איז אַרויפגעגאַנגען א געוויסע טרעפּ. דאָס איז געווען א אָפענער אָרט, אַ אַרט אין א פּאַלאַץ

לאדזער כראניק.

רעווידיר-קאמיסיע פון דער קהלה ביי דער ארבייט.

(ג) געלטען האט די נײַ-פערשטאנדענע רעווידיר-קאמיסיע דאס ערשטע מאל דורכגעפיהרט א קאנטראל אין די קהלה-בילדער. די רעווידיר האט דרײַ געלדלעכע מעג.

ראדזימינער רבי פאהרט קיין ארץ-ישראל.

(ג) דער ראדזימינער רבי האט אין א ווארט איבערגעגעבן, אז אין דער שהגשטער צײַט פאהרט ער אויף וועליכע חדשים קיין ארץ-ישראל.

„קרן-קימת" אבצייכען-טאג אויף די זומער-וואוינונגען.

אין צוזאמענהאנג מיט דער פארשטעהונג פון ה' תמוז-פאסיע, קומט פאר זונטאג ד. 17. יולי אויף די זומער-וואוינונגען אין לאדזער ספאראסמוטע אבצייכען-טאג לטובת דאס קרן קימת לישראל.

האט קק"ל-ביורא אין שוין צוגעשטעלט צו מאלען אלע נויטיגע הכנות צום אבצייכען-טאג, זעגענדיג זיכער, אז די ווישע בעפעלקערונג פון די זומער-וואוינונגען וועט ארויסווייזען זײַן גרייטקייט מיטצוהעלפען צו פערווירקלעכען די גרויסע אויפגאבען פון קרן קימת לישראל.

טראגישער אויטאמאביל-שפאציר מיט מענשליכע קרבנות:

פרוי פון חיגטן בעסער-בעזיצער מרענקלער אומגעקומען און איהר שוועסטער שווער פערוואונדעט געוואָרען.

(ג) לאדזער אין געלטען פארגעלט אויפגעריגט געוואָרען פון א שויערלעכען פאל:

געלטען פרוי און לבבר האט פון אנגעגעבן אויטא ארויסגעפאהרען אויף א שפאציר קען מאמאשא בעזעט די יאנצע פאמיליע פון דעמשען בעזעסער-בעזיצער מרענקלער פון עק צוגעלגאם א ן פילונסקי, דחיינ: פרוי מרענקלער, אינהרע טעלמער, א זוהן, א שוועסטער, כ"ד 7 יאהרען. דעם אויטא האט געפיהרט דער יונגער זוהן פון די שענק לערס, ראפאעל.

צוריקגעקומען פון מאמאשאוו קען לאדז, האט דער שופער געלאזט דעם אויטאמאביל און א זעדר שנעלען טעמפא. די מאשין איז ממש געפלוגען אזוי, אז ראפאעל האט פשוט שוין נישט געקענט בעהערשען די מאשין. אויפן שאסיי צווישען ראהאמשען און אליאזר האט דער אויטא מוט אונטער פון זיך אלע דרייסטע ווערטער זיך אזוי האסטיג אנגעלאגט און אנרויסען ווענ-שטיין, און דער אויטא האט זיך פון דעם שטאר-קען פלאפ צו מרייכעל-נעמען, האט דער האט געגען און קעסעל האט זיך אנגעגעבען און די פאמאשוי-רען זײַנען געפאלען אלס קרבן פון דער קאטאסטראפע. מיט א קנאל און א טראסק איז דער אויטא אומגעפאלען און ווענ-ראנ און די פאסאשירען האבען פערלוירען דאס בעוואוסטזין.

א ראנג דעם אומשטאנד, האט אויפן שאסיי איז נראד געשען א פוס און רע-ראבערט דאס פשוט שוין נישט געקענט בעהערשען די מאשין. אויפן שאסיי צווישען ראהאמשען און אליאזר האט דער אויטא מוט אונטער פון זיך אלע דרייסטע ווערטער זיך אזוי האסטיג אנגעלאגט און ווענ-שטיין, און דער אויטא האט זיך פון דעם שטאר-קען פלאפ צו מרייכעל-נעמען, דאס האט האט געפלאצט, דער מעגזין און קעסעל האט זיך אנגעגעבען און די פאמאשוי-רען זײַנען געפאלען אלס קרבן פון דער קאטאסטראפע. מיט א קנאל און א טראסק איז דער אויטא אומגעפאלען און ווענ-ראנ און די פאסאשירען האבען פערלוירען דאס בעוואוסטזין.

א ראנג דעם אומשטאנד, האט אויפן שאסיי איז נראד געשען א פוס און רע-ראבערט דאס פשוט שוין נישט געקענט בעהערשען די מאשין. אויפן שאסיי צווישען ראהאמשען און אליאזר האט דער אויטא מוט אונטער פון זיך אלע דרייסטע ווערטער זיך אזוי האסטיג אנגעלאגט און ווענ-שטיין, און דער אויטא האט זיך פון דעם שטאר-קען פלאפ צו מרייכעל-נעמען, דאס האט האט געפלאצט, דער מעגזין און קעסעל האט זיך אנגעגעבען און די פאמאשוי-רען זײַנען געפאלען אלס קרבן פון דער קאטאסטראפע. מיט א קנאל און א טראסק איז דער אויטא. אר

Lodzer Tageblat № 150 לאדזער טאגעבלאט

געלד־פעלשער וועלן האבן א שווערע ארבייט

נאכצומאכען די נייע קורצע דאלארס.

(עדזע פון זייט 4.)

די דרוקערײ האט ווידער א בעזונדער ערט. די מאשינען אבער, וואס מען האט געבראכט פון די פיליפינען־אינזלען, זײ־נען א דרײעל קלענער, ווי די אמערי־קאנער מאשינען. און אנשטאט אכט דאנקנאטען אויף אײן מאל, מאכט די פי־ליפינער מאשין נאנצע 12 מיט אײן מאל ביז איצט האט מען מער די אינזלען גע־הויט מאכען אנדער געלד, דאס הײסט די זעלבע געלד, נאר א קלענערער ארמאט.

25 יאהר האט מען אזוי געמאכט צווי־ערלײ פארמאטען געלד אין דער חשיב־נשאנער מאבריק פון דאלארען.

אין משך פון די דאזיגע 25 יאהר האט אמעריקא געשיקט געגוג בעמטע און פערערשער אויף די אינזלען. צוי־שען זײ זענען געווען אפיצירען, סאלדא־טען, דיפלאמאטען, לעהרער און אנדערע. יאהרען־לאנג האבען די דאזיגע מענשען געהאלטען פיליפינער געלד, און ווען זײ זענען אהײמגעקומען און האבען נאכאמאל

געגומען אין האנד ארײן דאס ערשינע מאפיר־געלד, האבען זײ דאס גישט גע־קאנט אנקוקען: עס האט זײ אויסגעקוקט אמיש ארומצושראנען זיך מיט גרויסע, לאנגע שמאטעס מאפיר:

מען האט אזוי לאנג געלאכט, פראפעס־סירט און חוזק געמאכט טוג'ם אמעריקא־נער מאפיר־געלד, ביז מיט צוויי יאהר צוריק האט א קאמיטעט פון אמעריקאנער זיך געגומען מיט ערנסט שטודירען די פראגע וועגען פערקלענערן דאס מאר־מאט פון דאס געלד, כדי עס זאל זײן בעקוועמער.

מען האט אויסגעטונען, אז מען האט אנגעהויבען אין אמעריקא צו שניידען מאפיר־געלד אויפ'ן איצטיגען פארמאט דערמאר, הײל אזוי האט זיך אויסגעלעגט אין הפילטאג'ס אמען דער בויגען פא־פיר, וואס פון איהם האט מען געשניטען די דאלארען.

— מען האט אויך אויסגעטונען בײ די פריהערדיגע מענשען. וואס האבען בעקומען דאס נײע געלד, אז עס איז בעקוועמער צו האלטען די נײע דאלארען אין קע־שענע. אנשטאט צוגיפאלדעווען דאס הענגיגען דאלאר אין אײנען ארער אין דרײען, האלט מען דאס דאלאר פון קלע־נערען מארמאט גלײך, אהן שום קנײט־שען און פאלדען. דאס הײסט, אז דער נײער דאלאר וועט זיך אזוי גיך נישט צערײסען.

דאס האט מען צווייסען געטון דאס פינאנץ־מיניסטער און ער האט גלײך אנגעוויליגט צום פלאן, אז דאס מאפיר־געלד אין אמעריקא זאל בעקומען א קלענערען מארמאט.

אויפ'ן נײעם געלד וועלען זײן די בילדער פון גלויז געווענדענע פרעזידענטען ביז איצט געפינט מען אויף אמעריקאנער מאפיר־געלד אזעלכע בילדער, וואס קע־

נער וועסט גישט ווער זײ זענען און אין וואס עס בעשטעהט זײער מערדינסט וואס מען דרוקט זײערע פנים'ער אויפ'ן געלד. פון איצט־אן וועט די גאנצע קאמ־פיליקאציע פון געלד זײן אנגעווענדעט אויף דאס בילד. געלד־מעלשער וועלען נישט קאנען אזוי גרינג נאכמאכען דאס דאלאר צוליב דאס בילד אויף דעם דא־לאר. עס וועט אויך זײן שווער פאר מערברעכער איבערצומאכען פון 1 דא־לאר אויף א 100־שער.

8־טונגו!
דאס
לארדזע
טאגעבלאט
בעקומט מען טעגליך 6 א זייגער פרי
אין אלע באהן־קיאסקען פון
„רוך"
(„Ruch")

קויף די הייגטיגע אבצייכנונג
פון דער
נאכט־פאנאטאוויע

נייער פאהר־פלאן

פון 15 מאי 1927 ביז'ן 1 סעפטעמבער.

לארדז—פאבריקס־וואזאל.

געהען אב סיין:		קומען אן פון:	
וארשע (בעזנאכ)	1.40	קאלושקי (בעזנאכ)	1.55
וארשע (שנעל־צוג)	7,50	וארשע	4.40
קאלושקי (זונטאג און חגא־טאג)	9.05	קאלושקי	7.21
שטרנאבושע (דורך גאלקובעק—פלאטניצי)	9.30	קאלושקי	8.15
		שטענטאכאו	9.35
קאלושקי (פון 1 יוני—1 סעפט.)	10.35	וארשע	10.40
קאלושקי	11.50	קאלושקי (פון 1 יוני—15 סעפט.)	12.35
וארשע	14.25	סקארזישיסקא	13.25
וארשע	15.20	וארשע	14.40
שטענטאכאו	16.25	וארשע	16.32
קאלושקי	18.05	שטרנאבושע	19.55
וארשע (שנעל־צוג)	18.55	קאלושקי	20.25
סקארזישיסקא	19.10	קאלושקי	22.15
וארשע	20.10	וארשע (שנעל־צוג)	22.45
קאלושקי	23.45	קאלושקי (זונטאג און חגא־טאג)	23.20

לארדז—כאלישער וואזאל.

געהען אב קיין:		קומען אן פון:	
אסטראוו (בעזנאכ)	2.01	וארשע (בעזנאכט)	1.46
וארשע	3.14	אסטראוו	2.59
וארשע (שנעל־צוג)	6.41	פאריז—בערלין (שנעל־צוג)	6.33
וארשע	7.14	קראקא	5,38
מוזען	8.00	מוזען	5.59
קאלושקי	8.10	לאדזיש	7.48
קושנע	9.03	קושנע	8.43
מוזען	12.57	אסטראוו	8.53
בערלין—פאריז (לוקסוס)	13.04	וארשע	10.39
וארשע	13.15	לעמבערג	10.40
וארשע	13,47	וארשע (לוקסוס, מאנטאג, מיט־וואך, פרײטאג)	11.58
קושנע	14,10	וארשע	12.14
לעמבערג (דורך סקארזישיסקא)	15.25	מוזען	13.52
שעראדו (שבת, זונטאג, חגא־טאג)	16.40	קושנע	13,45
אסטראוו	18.35	קאלושקי	18.05
וארשע (לוקסוס, מאנטאג, מיט־וואך, פרײטאג)	19.13	מוזען	18.40
לאדזיש	19.38	פאריז—בערלין (לוקסוס)	19.05
קושנע—דאנציג	20.15	קושנע	20.13
קראקא (דורך ראקשישין)	20.35	וארשע	21.13
מוזען	21,58	קושנע	22.05
בערלין—פאריז (שנעל־צוג)	23.14	שעראדו (שבת, זונטאג, חגא־טאג)	22.10
קושנע	23.58	וארשע (שנעל־צוג)	23.06

צום שטרייכען
די אייזער אין די בעסע און האלטבארסטע פארב
„SILEX"
צום שטרייכען די מאדלאנעס, פענסטער
„Albalin"
טירען בײ־נעמען
אויסערגעוועהנליך דויערהאפט, אארט און עס מריעגט שנעל.
KOSEL & Co., LODZ
Hauptlager: ul. Przejazd 8.
Filja; ul. Piotrkowska 98.

א שטוב צו פערמיטען.
מסכדניע № 29 בײם פעלדשער ראזענצווייג.
2680

Cierpienia płuc i gardła
Pouczającą broszurę № 11 bezpłatnie wysyła Dr Hugo Caro, G. m. b. H., Gdańsk.

א געוועלב
זאמארט צו איבערגעבען. צו ערפאהרען בײ ה. שטייער, צושעזשינער 43.
2679

א געוועלב
(אהן אײנריכטונג) צוזאמען מיט א שטוב און א קעמערל פון זאמארט איבערצוגעבען.
צו ערפאהרען בײ קלאדאוא 25, ווו. 5.
2677

א מאשין צו סודיטערס
פירמא גראסער 80 צם. שפאנאם 7 צו מערקיימען
אבראמאוויטשי־גאס 30, ווו. 33, II שטאק.
589

Zwapnienie żył
stan zdenerwowania, zawroty głowy. Prosimy zażądać bezpłatnej broszurki o leczeniu domowem nieszkodliwem San. Rat. Dr. Weise u Dr. Gebhard & Co., Gdańsk.

פאר 3 זל. עלעקטריש־ליכט אין שטוב
קען יעדער בעקומען אויסזאצען־לען וועכענטליך פאר יעדען מ.
פ. לעווין,
קאנסטאנ'ינער 58,
פראנט־גאס־לב.
בעמ. עלעקטרישע לאמפען און גאז־שאשקעס מיט 25% ביליגער פון צענניג.
קאנאנסירט דורך דער לאדזער עלעקטראזאציע.

Dr Feliks Bornstein
Cegielniana 4
טעלעפאן 34-90.
ספעציאליסט: אקשער און פרויען־קראנק
נעמט אן פון 3—6 נאכמיטאג.

Dr H. Spira-Bornsteinowa
Cegielniana 4
טעלעפאן 34-90.
ספעציאליסטין: אקשער און פרויען־קראנק.
נעמט אן פון 3—6 נאכמיטאג.

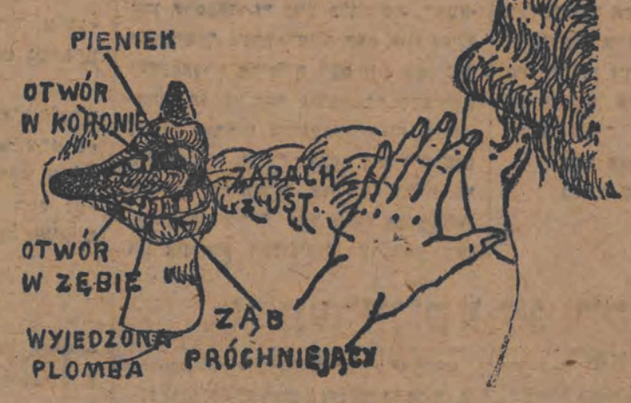

פארוואס?
זײנען דא שטענדיג לײמען, וועלכע קײנער האט נאך קײנמאל נישט געקושט...
זײנען דא שטענדיג מרויען, וועלכע מען מיידט אויס...
זײנען דא ענערגישע מאנטערזאנען, וועלכע האבען נישט קײן ערבאלג אין לעבען
ווייל,
זײ בעגיבען נישט דאס אנגעזיגען ראדיקאלען מיטעל געגען דאס שלעכטען ריח פון מויל, וואס נור זײ אלײן פיהלען איהם נישט, און וועלכער מאכט אויסערגעוועהנליך נישט אנגענעהם דאס דערגעהנטערן זיך צו זײ.
FERMENTINA
בעזייטיגט דאס שלעכטן ריח פון מויל, פלעגט די צאהן, שטארקט די דושאנפלעס און מאכט דאס אטעם אנגענעהם.
ROMAN WŁODARSKI WARSZAWA, Lubieckiego 5 :הויפט־סקלאד אויף פוילען
צו בעקומען אין אלע אפטייקען, אפטייק־סקלאדען און פארפומעריע־געשעפטען. פרײז זל. 2.75 פאר שטיק. ווען מ'קריגט נישט, דארף מען זיך וועגדען צום הויפט־סקלאד אויף פוילען. פאר קונים פון דער פראוינץ ווערט ארויס־געשיקט נאכ'ן בעקומען פאראויס 3 זל. אדער 3.50 אויף א נאכנאהמע. היט זיך פאר פעלשונגען!
פערטרעטער אויף בעזונדערע שטעט אויף אייגענער רעכנונג ווערט געוואונשען.

אסקלאד אין פוילען
אין צענטרום פון דער שטאט, טטארי ריגעק, איבערצוגעבען פון זאמארט אהן אונטערשיר פון גלויבען, בפרי צו עמעצן אויף אונזער גאמען א פיליע פון ווייסע סחורות, אין וועלכער מיר ה ילען מישארבעטען.
שריפטליכע אנמעלדונגען אין אדם. פון „לאדזער טאגעבלאט".

ווילסטו, אז דײן קינד זאל קענען לשון־הקודש אין ווארט און שריפט? ווילסטו, אז דײן קינד זאל קענען תנ"ך, אויך חומש רש"י? ווילסטו, אז דײן קינד זאל שרײבען לשון־קודש אהן שגיאות? דאן דינג איהם אן בײם לעהרער:
א. איטקין, קאנסטאנטינער־גאס 33, פראנט,
פרײז שטאט ביליג נור 10 גילדען א מאנאט.
ערפאלג געזיכערט.

POT i NIEMIŁA WOŃ z RĄK, NÓG i PACH
USUWA ZNANY I NIEZASTĄPIONY OD 1/2 WIEKU
SUDORYN
W PUDEŁKU Z SITKIEM.
FABRYKA CHEMICZNO-FARMACEUTYCZNA „AP. KOWALSKI"
WARSZAWA

חיוב! פאר דאמען!!!
מאכט אויך די אלערנאסטע דאמען־היטע נאך דער לעצטער פאריזער מאדע מיט די אלטסטע ווייז איבער־ארבייטט אויף אויגליך נו. געדענקט די אדרעס:
23 זאוואדזקיי 23
אין הויף, 2־טען אטגאנג, לינקס פארטער.
ווערען געמאכט זעדעגע, שטרוי־מיט זײדע אויף פילץ־היטען אין אלע פארבען אין מעגנטער אויספיהרונג זל. „TOLA"
געמ. 7 גר. פאר
50 גר. פאר 2 זל.

פאדערט איבעראל
נאר אמעגטירמע
פעלד־בעטעז
מערזעהען מיט דער פאבריק־מארק
Palma-Patent
פאר הערלכע מיר גארגטירען.
אויך שטעט אויף לאגער אין א גרויסען אויסוואהל: נימעל־בעטען סינגער־בעטען, אמעריקאנקעס, סינגער־הענגלעד, חויכע סינ־דער־בעגלעד, שאפאוא און געבעטע מאטראצען.
ביליגסטע פרײזען! רעיקלטע בעהאנדלונג!
לאדז, פולנאצנא 24, טעל: 31-85.

לעזט און אבאנירט דאס
„לאדזער טאגעבלאט"

לעטשניצע
17 זגערסקא 17, טעל. 33-16.
אלערלײ קראנקהײטען ווערען בעהאנדלט דורך ספעציאליסטען־דאקטוירים פון 9 פרי ביז 6 אבענד.—מעשאוש, עלעקטריזאציע, מאסען־שפעלען, קינסטליכע בערגזאנ'ן־בעשטראלונגען, אינפונגען נעבען שקארלאטינע.

שוין דערשינען:
בריון פון דער מעמע פון דער יודישער בינע
אסתר רחל קאמינסקא
מיט ארגינער און בעמערקונגען פון מארס מורקאוו.
דאס ביכל אנטהאלט 75 בריעה, וואס די גרויסע יידישע קינסטלערין האט געשריבן צו:
יעקב דינגזון, מענדל עלקין, מאולא און נח מרילובסקי, אברהם יצחק קאטינסקי, רעגינא קאטינסקא, אידא קאמינסקא, יוסף קאמינסקי, זינגוגע שורקער, יאנאס שורקער א. א.
10 דרוק־בויגן. 5 בילדער. פרעכט־אויסגאבע.
— פרײז 2.75 זל. —
מיט באשטעלונגען זיך וועגדען:
Kooperatywa „Bycher" Warszawa, Nalewki 2-a

אבאנאמענטס־פרײז: פאר א חודש אין פוילען 5 זל., אין פראנקרײך און בעל־גיען—20 פראנק, אין אנדערע לענדער—1,25 דאלער. אנאנסען־פרײז: פאר א מילימעטער־שורה פאר'ן טעקסט 16 גר., פרײטאג 24 גר., אין טעקסט 40 גר., פרײטאג 60 גר., נאכ'ן טעקסט 12 גר., פרײטאג 18 גר. פאר אויסלענדישע אנאנסען 100% טייערער. אויסער דער שטאט—מיט 50% טייערער. פון די פרעמדן ווערען ביס ארשטגעצאלט קען ראבאט.

Redaktor-wydawca E. Hamburski. Tłocznia: E. i M. Hamburskich w Łodzi, Piotrkowska 16.